

129

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΗΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΓΝΩΜΑΙ
ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΠΤΑ 50

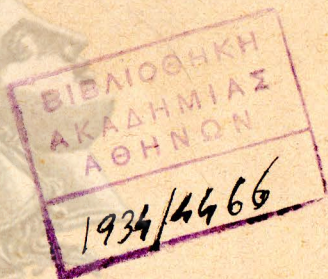

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Γ Ν Ω Μ Α Ι
ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἀθήναι, Τυπογραφεῖον «Ἔστις» Κ. Μάισερ καὶ Ν. Καργαδοῦρη — 9376.

Γ Ν Ω Μ Α Ι

Α Δ Α Μ Α Ν Τ Ι Ο Υ Κ Ο Ρ Α Η

1

Π Λ Ο Υ Τ Ο Σ

Δύναμις και πλοῦτος χωρὶς ἐλευθερίαν εἶναι κατάρα πλέον παρὰ εὐλογία τοῦ Θεοῦ· εἰς μόνα τὰ ἐλεύθερα ἔθνη ἔμπορεῖ νὰ εὐδαιμονήσῃ ὁ πλούσιος και δυνατός, ἐὰν μεταχειρισθῇ τὴν δύναμιν και τὸν πλοῦτον εἰς τὴν κοινὴν τῶν συμπολιτῶν εὐδαιμονίαν, ἐὰν ὁμοιοῇ μὲ τοὺς συμπολίτας ὡς μὲ ἀδελφούς, ἐὰν ὑποτάσσεται μὲ αὐτοὺς εἰς τὸν ἱερὸν τῶν νόμων ζυγόν, ζυγὸν ἐλαφρόν, ὡς τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ οἱ δίκαιοι νόμοι ἄλλο βάρος δὲν ἐπιβάλλουν παρὰ τὴν ἰσονομίαν, ἤγουν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν ὅποιαν ἐπιβάλλει και τοῦ Ἐθαγγελίου ὁ ζυγός.

2

Θ Ρ Η Σ Κ Ε Ι Α

Ἡ ἴσσοσ ἀἰσχροὰ και μακρὰ δουλεία δὲν ἔμπορεῖ βέβαια νὰ μᾶς διορθώσῃ· τῆς δουλείας ἴδιοσ εἶναι ὄχι νὰ διορθώσῃ ἀλλὰ νὰ φθειρίσῃ ἐπὶ πλέον τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἀπὸ μόνην τὴν

ιεράν ἡμῶν θρησκείαν ἠλπίζετο ἢ διόρθωσις, ἐπειδὴ εἶναι ἡ μόνη θρησκεία ἣτις ἀπαιτεῖ ἀπὸ τῶν ὁπαδούς της ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν· ἀλλ' ἡμεῖς ἐφθάσαμεν νὰ φθειρώμεν καὶ αὐτὴν τὴν θρησκείαν.

3

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Μὴν ἐλπίζωμεν καμμίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, ἂν δὲν ἐλευθερώσωμεν καὶ τὰς ψυχὰς μας ἀπὸ τὰ τυραννικὰ καὶ μισάδελφα πάθη. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἐρρηξάμεν τὰς ἀλύσεις μας, ἂν δὲν φροντίσωμεν νὰ ἐξαλείψωμεν καὶ τοὺς ὁποίους αἱ ἀλύσεις μας ἀφήκασι μώλωπας. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἀπεινάξαμεν τὸν ζυγὸν τοῦ μαροῦ τυράννου, ἂν δὲν πλύνωμεν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἐμίανε τὰς ψυχὰς μας ἡ τυραννία. Διὰ ποίαν αἰτίαν, ἐρωτῶ σας, φίλοι ὁμογενεῖς, ἐπαναστάθητε κατὰ τοῦ τυράννου; διὰ τί τὸν πολεμεῖτε; Διὰ τὰς ἀδικίας του· διότι εἶχε δύο ζύγια, δύο μέτρα ἄνισα, δύο νόμους ὁ ἄνομος, ἓνα διὰ τοὺς ὁμοθησκόους του καὶ ἄλλον δι' ἡμᾶς τοὺς ἀσεβεῖς, ὡς ἐτόλμα νὰ μᾶς ὀνομάζῃ ὁ ἀσεβέστατος. Ἄν αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἐχύσατε καὶ χύνετε καθ' ἡμέραν τὸ αἷμά σας· ἂν σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ἀρπάξετε μόνον τὰ ἄνισα καὶ ἄδικα μέτρα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ τυράννου, διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεσθε ἐσεῖς μὲ τὴν αὐτὴν ἀνισότητά πρὸς ἀλλήλους, διὰ νὰ ὑψώνεσθε ὁ ἓνας ὑπὲρ τὸν ἄλλον, διὰ νὰ καταδυναστεύῃ ὁ πλούσιος τὸν πτωχόν, ὁ δυνατὸς τὸν ἀδύνατον καὶ ὁ πανοῦργος τὸν ἀπλοῦν καὶ ἄκακον πολίτην· ἐὰν λέγω τοιοῦτον ἔχετε σκοπόν, πιστεύσατέ με, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι ἀδίκως ἐταράξατε καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τυράννου καὶ τὴν ἡσυχίαν ὅλου τοῦ γένους μας . . .

4

ΤΥΡΑΝΝΟΙ

«Υβρις φυτεύει τύραννον» εἶπεν ἕνας ἀπὸ τοὺς ποιητὰς μας. Αἱ κατὰ μέρος ὑβριστικαὶ ὑπεροφίαι, καταφρονήσεις καὶ ἀνισότητες πολίτου πρὸς πολίτην, φυτεύουν, ποιῖζον καὶ ὀξίζον τοὺς τυράννους. Μὴν ὑποφέρετε διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, φίλοι ὁμογενεῖς, νὰ φυτευθῇ τοιοῦτον δένδρον ἀναμεταξύ σας. Αὐτὸ δὲν ὁμοιάζει τὰ ἄλλα δένδρα ἀφοῦ μίαν φορὰν φυτευθῆ, οὐτ' ἀνομβρία, οὔτε πολυνομβρία, οὔτε καύσων, οὔτε παγετὸς τὸ βλάπτει πᾶσα γῆ εἶναι καλὴ δι' αὐτό· εἰς ὅλα τὰ κλίματα εὐτυχεῖ παντοῦ ὀξίζονται εὐκόλως, καὶ εἰς πολλὰ μικρὸν καιροῦ διάστημα ἐξαπλόνει τὰ φύλλα του καὶ σκεπάζει τῶν πολιτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τῆς δουλείας τὸ σκότος. φράσσει τὰς ἀκοὰς καὶ παραλύει τὰς χεῖράς των, ὥστε οὔτε βλέπουν, οὔτ' ἀκούουν, οὔτε δύναμας πλέον εἰς αὐτοὺς μένει νὰ τὸ ξεριζώσωσι.

5

ΙΣΟΝΟΜΙΑ

Ὅταν ἐπαινώ τὴν ὁποῖαν παραγγέλλει ἡ δημοκρατία μας ἰσονομίαν μὴ νομίζετε ὅτι νοῦ ἰσοτιμίαν. Τοιαύτη ἰσοτιμία ἤθελε φέρει τὴν ἀναρχίαν. Αἱ νόμιμοι πολιτεῖαι πρέπει νὰ ἔχωσι καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους καὶ χορηγοὺς τῆς ἀναγκαίας εἰς τὰς πολιτικὰς χρεῖας δαπάνης καὶ διοικητὰς τῆς χορηγίας. Τὸ ἐπρόβλεψε καὶ τοῦτο ἡ ἱερά μας δημοκρατία, «Τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν». Ἀλλὰ τὴν τιμὴν πρέπει νὰ τὴν προσμένῃ ὁ χρηστὸς πολίτης, καὶ νὰ τὴν δέχεται ἀπὸ τὴν κοινὴν ψῆφον τῶν συμπολιτῶν του, ὅταν ἀληθῶς εἶναι τιμῆς ἄξιος,

ὄχι νὰ τὴν ἀρπάξῃ μὲ βίαν ἢ μὲ δόλον, ὄχι νὰ παραγκωνίξῃ τοὺς ἀξιωτέρους του καὶ νὰ ἐνθρονίζεται αὐτὸς εἰς τὴν πρέπουσαν εἰς ἄλλους καθέδραν. Οἱ ἀρχόμενοι πάλιν χρεωστοῦν νὰ πείθωνται εἰς τοὺς ἄρχοντας, διὰν οἱ ἄρχοντες τοὺς κυβερνῶσι κατὰ τοὺς νόμους· διὰν δὲν ζητῶσιν ἀπ' αὐτοὺς μικρὸν ἢ μέγα τίποτ' ἄλλο παρὰ ὅ,τι ζητοῦν οἱ νόμοι· διὰν δίδωσιν εἰς αὐτοὺς κατ' ἔτος λογαριασμὸν ἀκριβέστατον εἰς τί καὶ διὰ τί ἐξώδευσαν τὸν συναθροισμὸν ἀπὸ τοὺς ἰδρωτῆάς των φόρον. Εἰς ἓνα λόγον κανεῖς δὲν ἔχει δίκαιον νὰ δεσπόξῃ τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ ὅλοι εἴμεθα ἀδελφοί· μόνους τοὺς νόμους χρεωστοῦμεν νὰ γνωρίζωμεν δεσπότης.

6

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Μόνη ἡ δικαιοσύνη φέρει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν· ὅπλα χωρὶς δικαιοσύνην γίνονται ὅπλα λησιῶν, ζώντων εἰς καθημερινὸν κίνδυνον νὰ στερηθῶσι τὴν δύναμιν ἀπὸ ἄλλους λησιὰς ἢ καὶ νὰ κολασθῶσιν οἱ λησταὶ ἀπὸ νόμιμον ἐξουσίαν. Ἡ ἀνδρεία χωρὶς τὴν δικαιοσύνην εἶναι εὐτελες προτέρημα· ἡ δικαιοσύνη, ἂν ἐφυλάσσειτο ἀπὸ ὅλους, οὐδὲ χρεῖαν ὅλως εἶχε τῆς ἀνδρείας, ὡς ἔλεγεν ὁ ἐνδοξος καὶ μέγας στρατηγὸς Ἀγησίλαος, «Οὐδὲν ἀνδρείας χρῆζομεν, ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι». Καὶ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ἡ παντοδυναμία ἤθελ' εἶσθαι χωρὶς ὄφελος διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν δὲν ἦτο ἐνωμένη μὲ τὴν ἄπειρον δικαιοσύνην Του.

7

ΠΑΘΗ

Εἰς τοὺς σωματικὸς ἀγῶνας πρῶτον ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ τρέξῃ εἶναι νὰ ἐκδυθῇ τὰ περιττὰ φορέματα καὶ νὰ ἐλαφρώσῃ

τὸ σῶμά του, εἰς τοὺς πολιτικούς ἐξ ἐναντίας, οἱ πλείότεροι ἀπὸ τοὺς τρέχοντας τρέχουν καταφορωμένοι τὰ πάθη των.

8

ΜΕΜΝΑΣ' ΑΠΙΣΤΕΙΝ

«Μέμνας' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα φρενῶν» εἶπεν ἓνας ἀπὸ τοὺς παλαιούς μας· ἔλεγε καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀοιδίμους τῆς μόνης ἀληθινῆς τῶν Ἀγγλαμερικανῶν ἐλευθερίας κτίστας, ὁ Φραγκλῖνος, οὗ ὅσον ἀναγκαῖα εἶναι εἰς τὴν θρησκείαν ἢ δίχως ἐρεῦνης πίσις, ἄλλο τόσον ἐπικίνδυνος γίνεται εἰς τὴν πολιτικὴν. Διαλέγετε λοιπόν, φίλοι πολῖται, τοὺς ὀλίγους ἐκλεκτοὺς καὶ αὐτῶν μόνων τὰς συμβουλὰς δέχεσθε μετὰ χαρᾶς.

9

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Μόνη τῶν φώτων ἢ φιλόανθρωπος διασπορὰ δύναται νὰ διδάξῃ τὸν λαόν, οὗ τὰ ἀληθῆ του συμφέροντα εἶναι νὰ ὑποτάσσεται εἰς μόνους τοὺς νόμους, ὡς ἐκ Θεοῦ φωνάς, νὰ πείθεται εἰς τοὺς ὑπηρέτας τῶν νόμων, τοὺς ἄρχοντας, νὰ τοὺς σέβεται ἐν ὅσῳ ἄρχουν, καὶ τοῦ λοιποῦ ἂν εἶναι σεβάσμιμοι, νὰ τιμᾷ καὶ νὰ ἀγαπᾷ τοὺς συμπολίτας ἀδελφούς του· νὰ μὴ θυσιάζῃ ὁμως εἰς κανένα τὴν ἐλευθερίαν του, μηδ' ἀπὸ κανένα τὰ προσομένη τίποτε· ἀλλὰ νὰ ἔχῃ τὰς ἐλπίδας του, μετὰ Θεόν, εἰς μόνους τοὺς κόπους του, ἂν θέλῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴν προφητικὴν κατάραν· «Ἐλικάτατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον». Τῶν πολιτειῶν ἢ ἀνεξαρτησία γεννᾶται ἀπὸ τὴν καθενὸς πολίτου

ανεξαρτησίαν. Χαμερπής ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ πολιτεία, διὰν συγκροτεῖται ἀπὸ χαμερπεῖς πολίτας.

10

ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον, πρέπει νὰ εἶναι οἰκοδόμος, νὰ ῥάβῃ ἐνδύματα, ῥάπτῃ καὶ καθεξῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρείας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ἀνάγκη εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοια καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος ἢ ἡ τύχη τὸν διώρισε βίου ἐπάγγελμα, πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου.

11

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΣΕΜΝΟΤΗΣ

Τὴν σεμνότητα καὶ μειριοφροσύνην, ἀναγκαίως ἀρετὰς εἰς ὅλους, ἢ φύσις ὁμοῦς τὰς ὥρισε στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἰδιαιτέρον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ καθημερινὴ πείρα καὶ ἡ κρίσις μὲ τὴν ὁποίαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρίνομεν ὅλοι τοὺς ἔχοντας τὰς τοιαύτας ἀρετὰς ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζῶν καὶ κομπασιῆς ἀνὴρ ψέγεται ὀλιγώτερον παρὰ γυναῖκα κομπασίτριαν. Κατηγοροῦν τὸν ἄσεμνον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἥθη χρησιὰ ἀλλὰ γυναῖκα ἄσεμνον καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσεμνοὶ ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ κρίνωσι βδελυκτὴν ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς σεμνῆς καὶ μειριοφρονος γυναικὸς οἱ ἔπαινοι, εἰς τὸν μειριοφρονα καὶ σεμνὸν ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διὰ τί; διότι ἔλαβεν ἡ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλείοτερα ἀπὸ τὴν φύσιν βοηθήματα νὰ εἶναι σεμνή.

12

ΒΑΡΒΑΡΟΙ

Ὅταν κατὰ δυστυχίαν εὐρεθῇ τις περικυκλωμένος ἀπὸ βαρβάρους, πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τοὺς φωτίσῃ· ἀλλέως κινδυνεύει νὰ βαρβαρωθῇ αὐτός. Δὲν ἐνθουμοῦμαι τίς τίνα ὀνειδίζει εἰς τὸν Εὐριπίδην ὅτι ἔχασε τὰ ἦθη του διὰ τὴν μακρὰν μεταξὺ τῶν βαρβάρων διατριβήν.

«Βεβαρβάρωσαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις».

13

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

Εὐροσκομέθα ἀκόμη εἰς τὰ πρόωιστα στοιχεῖα τῆς ἀναγεννήσεως ἢ ἀναφωτίσεώς μας· ἀπ' ὅ,τι κάμνομεν καλῆτερα νὰ κάμνομεν, χρειάζεται θάνατος· ἀλλ' οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι χρόνοι τῶν θανάτων, ὅτε μὲ μόνην τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν διεδίδοντο χαρίσματα γλωσσῶν, προφητείας καὶ πάσης σοφίας, ἐπέρασαν, οὐδὲ θέλουν ἐπιστρέφει πλέον. Τώρα χρειάζονται ἰδρωῖτες ἀκάματοι, συνωδευμένοι μὲ τὸ Γνώθι σαυτόν.

14

ΓΗΡΑΣ

Ἐγώ, εἶμαι τώρα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ κατάστασιν τῶν καρβοκρυίων, οἱ ὁποῖοι πλησιάζοντες τὸν λιμένα περιμαζεύουσι τὰ πανία των. Βλέπω πλησίον τὸν λιμένα καὶ αἰσθάνομαι τὴν ὁσμὴν τῆς γῆς, ἣτις ἔχει νὰ καλύψῃ τὸ σαρκίον μου.

Αἱ δυστυχίαι εἶναι τῆς ἀρετῆς ἢ παλαιόστρα, εἰς τὴν ὁποίαν διακρίνεται ὁ ἀνδρεῖος ἀπὸ τὸν ἀνανδρον ἀθλητὴν. Πότε ἄλλοτε ἔχει τις νὰ δείξῃ μὲ πλειοτέραν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι φρόνιμος, ἂν δὲν τὸ δείξῃ εἰς τὴν συμφορὰν του; Τὸ νὰ βασιλεύῃ τις τὰ καλὰ δὲν χρειάζεται μεγάλην γνῶσιν· τὸ νὰ τὰ ἐργάζεται, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, εἶναι μόνῃς ἀνδρείας καὶ φρονίμου ψυχῆς προτέρημα.

Σπούδασε μάλιστα τὴν ἀνατροφὴν τοῦ στήθους, ἥτις μόνῃ μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας, παρὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πλάσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι χρησιμοθήθεις οὗτοι καὶ ἐράσμιοι (aimables) καὶ κομποὶ ἀνδριαντίσκοι. Ἔχε καὶ τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι πρῶγμα ἐθιστὸν καὶ ἀποκτᾶται, ὡς ὅλα τὰ ἀποκτώμενα, ἀπὸ μακρὰν συνήθειαν, ἥτις κατατιᾶ εἰς ἕξιν καὶ σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν. Ἀλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο πρέπει νὰ ἀρχίσῃ μὲ αὐτὴν τὴν νηπιώδη ἡλικίαν. Καθὼς, ὅστις συνειθίσῃ παιδιώθεν τὸν καφὲν ἢ τὸν βρωμισμένον ταμβάκον, κρίνει τὴν στέρησίν του μεγάλην δυστυχίαν, ἀπαράλλακτα, φίλε μου, καὶ ὅστις συνειθίσῃ ἀπὸ μικροῦ νὰ χαιρῇ εἰς τὰ δίκαια καὶ νὰ ἀγανακτῇ εἰς τὰ ἄδικα, τὴν αὐτὴν ἕξιν καὶ συνήθειαν θέλει ἔχει καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ζυμωθῇ μὲ τοιαύτην ἕξιν τὸ παιδίον, πρέπει νὰ εἶναι περικυκλωμένον ἀπὸ

χρησιτὰ παραδείγματα καὶ μακροσμένον ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπὸ κακὸν λόγους καὶ κακὰς πράξεις.

17

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Τελειόνεις λέγων ὅτι «ἡ Ἑλλὰς γεννᾷ καὶ πάλιν Μιλιάδας, Λεωνίδα, Ἀριστείδα καὶ Σωκράτας». Τοὺς πρώτους δύο εὐτύχῃ καὶ ἐγώ, πρὶν ἀποθάνω, νὰ ἀκούσω· τοὺς Ἀριστείδα καὶ Σωκράτας εὐχομαι σὲ νὰ ἴδῃς. Ἀπὸ τουρκικὸν σχολεῖον Ἀριστείδα καὶ Σωκράται δὲν ἐκβαίνου· χρειάζεται καιρὸς διὰ νὰ μάθωσιν ἄλλων σχολείων μαθήματα.

18

Ζ Ω Η

Παρηγοροῦ μὲ τὸν λογισμόν, ὅτι ὅλη ὄλων ἡμῶν, ἀπὸ πρώτης γενέσεως μέχρι τελευτῆς, ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι πλὴν ποιήριον συγκερασμένον ἀπὸ λυπηρὰ καὶ χαρμόσυνα· καὶ ἡ σύγκρασις αὕτη εἶναι ἔργον τῆς προνοίας, διὰ νὰ μὴν ἀηδιάζωμεν ἀπὸ τὸ μέλι τῶν χαρμωσύνων, μηδὲ νὰ ἀγανακτῶμεν πάλιν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ νὰ κρατῶμεθα πάντοτε εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀληθῶς ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κοινὸς ἀνθρώπους.

19

Α Κ Ι Ν Η Σ Ι Α

Ὀλιγώτερον κακὸν εἶναι τὸ νὰ περιπατῇ τις χωλά, παρὰ τὸ νὰ εἶναι ἀκίνητος παντάπασιν ὡς λίθος. Ἐως τώρα ἡμεθα εἰς

ταύτην τὴν ἀθλίαν ἀκινήσιαν ἰώρα εἶναι ὀλίγος χρόνος ἀφ' οὗ ἤρχισαμεν νὰ σαλευώμεθα. Πῶς εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τοσαύτην ἀκινήσιαν νὰ μεταβῶμεν πάραυτα εἰς τὴν ὀλόκληρον καὶ ἀπαρεμπόδιτον χρῆσιν τῶν μελῶν;

20

Γ Λ Ω Σ Σ Α

Μ' ὄλον ὅτι ἡ ἡλικία μου καὶ ἡ εἰς τὴν Εὐρώπην μακρὰ διατριβή μου μεταξὺ ἀνδρῶν φωτισμένων, ὑποθέτουσιν ξερναν περισσοτέραν τῶν τοιούτων, σὲ βεβαιώνω, χωρὶς ὑπόκρισιν μετριοφροσύνης, ὅτι ποῦ μέλλει νὰ κατατήσῃ ἢ ποῖαν μορφὴν θέλει λάβει ἡ σημερινὴ ἡμῶν γλώσσα, δὲν τὸ ἐξεύρω, μὰ τὴν φιλίαν μας! δὲν τὸ ἐξεύρω. Παρὰ τὸν ὄρκον, ἄλλη ἀπόδειξις τῆς ἀληθοῦς ἀγνοίας μου εἶναι ὅτι πολλάκις σὲ εἶπα, ὅτι σὲ λέγω πάλιν. Ποῖον; Ἄν νομίζετε τὴν μέσην ὁδὸν (ὡς κ' ἐγὼ τὴν νομίζω) καλήν, πατεῖτέ τὴν μὲ σιωπὴν καὶ ἡσυχίαν διὰ τὸν κίνδυνον μὴ συσταθῶσιν αἰρέσεις. Βάδιζέ τὴν ἡσυχία, sans faire semblant de rien, καὶ ἄφες καὶ τοὺς μακαρονίζοντας καὶ τοὺς χυδαῖζοντας, ἀκόμη καὶ τοὺς ὑποκρινομένους ὅτι ἀκολουθοῦν καὶ αὐτοὶ τὴν μέσην ὁδόν, νὰ πολεμῶσι πρὸς ἀλλήλους ἕως νὰ τοὺς ὑποτάξῃ ὁ ὀρθὸς λόγος ἢ κ' ἂν συγγραφεὺς τις, πεζὸς ἢ ἔμμετρος, διάφορος ἀπ' αὐτοὺς ὄλους τοὺς ἀνόστους καὶ ἀνοήτους λέξεων συρράπτας. Ζητοῦν οἱ ἐξοχώτατοι οὗτοι ἰατροὶ νὰ ἰατρῆσουν τὴν γλώσσαν πρὶν ἐξευρῆσιν ἢ νοήσωσι ποῖον εἶναι τὸ πάθος τῆς γλώσσης καὶ πόθεν πρέπει νὰ ἀρχίσωσι τὴν θεραπείαν. Ζητοῦν νὰ οἰκοδομήσωσι πρὶν συνάξωσι τῆς οἰκοδομῆς τὴν ὑλὴν, ἢ ὅποια εἶναι αἱ ἀναρίθμητοι λέξεις,

σπαρμένα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγνωστοὶ ἀκόμη εἰς τὰ λεξικά καὶ τῶν ὁποίων πρέπει πρῶτον νὰ διορισθῇ ἡ ἀξία (la valeur des mots) καὶ ὁ τόπος τῆς οἰκοδομῆς ὅπου πρέπει νὰ ἐμβῇ πᾶσα μία. Διὰ ταύτην τῆς ἀξίας τὴν ἄγνωιαν καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαίων καὶ τῶν σημερινῶν χυδαῖζον καὶ οἱ χυδαῖζοντες, μακαρονίζον καὶ οἱ μακαρονίζοντες.

21

Α Π Α Ι Δ Ε Υ Τ Ο Ι

Κανὸν γενικὸς καὶ λογικὸς (ἐπειδὴ στηρίζεται εἰς τὸ λογικὸν ἀξίωμα τοῦτο· «ὁ φρωτισμὸς τῶν ἀπαιδευτῶν πρέπει νὰ γίνεται διὰ τῶν εὐκολωτέρων καὶ συντομωτέρων μέσων») οὗτος. Ἀπὸ δύο συνωνύμους λέξεις, ἐκείνη πρέπει νὰ διαλέγεται καὶ νὰ εἰσάγεται εἰς τὴν σημερινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἔλπεις ἢ ὑπόληψις εἶναι ὅτι θέλει εὐκολώτερον καταλάβει ὁ ἀπαιδευτος.

22

Τ Ο Ν Ο Σ

Ὁ τόνος ἔκαμε πολλάκις θαύματα· ἀρκεῖ νὰ σὲ ἀναμνήσω ἓν μόνον παράδειγμα διὰ νὰ καταλάβῃς ἂν δὲν ἐξηγῶ σαφῶς τὴν ἰδέαν μου, τί ἐννοῶ διὰ τοῦ τόνου. Ὁ Γέλων ἦτο τύραννος τῆς Σικελίας, τύραννος ὅμως ἀπ' ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ἔμεινε κάποια συνείδησις ἀνθρωπότητος καὶ ἀρετῆς· μ' ὅλον τοῦτο πληροφορημένος ὅτι μισεῖται καὶ μὴ θέλων νὰ τυραννῆται αὐτὸς ἀπὸ τὸν καθημερινὸν φόβον τῆς ἐπιβουλῆς, ἐφάνη ἀπροσδοκῆτως μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγο-

ρᾶς, ὄχι μόνον χωρὶς σωματοφυλάκων, ἀλλὰ καὶ ἄοπλος, καὶ εἶπε πρὸς τὸν δῆμον, ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ ἀφήσῃ τὴν μοναρχίαν, ἔὰν δὲν ἦσαν εὐχαριστημένοι ἀπ' αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια τὰ ἐπρόφερε μὲ τόσον τόνον τῆς φωνῆς καὶ μὲ τοιοῦτον σχῆμα προσώπου, ὥστε οἱ καλοὶ σον Σικελιώται ἀντὶ νὰ τὸν κατακόψωσι, τὸν ἐπέστρεψαν δορυφοροῦντες εἰς τὸν οἶκόν του καὶ ἐπεκύρωσαν εἰς αὐτόν τὴν ἐξουσίαν.

23

ΓΥΜΝΟΤΗΣ

Εἶναι πράγμα γελοῖον ὁ παντάπασι γυμνὸς νὰ ζητῇ νὰ σκεπάσῃ τὴν γύμνωσίν του μὲ δρόνας τῆς Ἰνδίας· ἰκανὴ εἶναι εἰς αὐτόν διὰ τὴν κατεπείγουσαν περίστασιν καὶ μηλωτὴ προβάτου· ἔπειτα μὲ τὸν καιρὸν ἀποκιτᾷ καὶ τὰ ἰνδικὰ φορέματα.

24

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Δικαίως κρίνει καὶ αὐτὸς ὅτι πρῶτον γεννῶνται οἱ συγγραφεῖς, ἔπειτα αἱ γραμματικαὶ καὶ οἱ γραμματικοί· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ προσκρίνῃ καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ γραμματικαὶ ἔγιναν ἀπὸ τὴν παρατήρησιν καὶ συλλογὴν τῶν ὀρθῶς λεχθέντων καὶ ἀναλόγως συνταχθέντων ἀπὸ τοὺς καλοὺς συγγραφεῖς. "Ὅθεν συμπεραίνεται ὅτι ἡ γραμματικὴ περιείχετο δυνάμει εἰς τὰ βιβλία τῶν δοκίμων συγγραφέων· καὶ οἱ δόκιμοι οὗτοι συγγραφεῖς ἦσαν ἀληθῶς καὶ γησίως οἱ πρῶτοι γραμματικοὶ τῆς γλώσσης, ἂν καὶ δὲν ὠνομάζοντο ὀρθῶς οὕτως.

25

ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Συγγραφεὺς καλὸς νὰ γένη δὲν ἐμπορεῖ ἂν δὲν ἀκολουθῆ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, τὴν φυσικὴν γραμματικὴν, ἣγουν τὴν ἀναλογίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν γεννᾶται ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ λόγου, ἡ σαφήνεια· ἂν δὲν γράφῃ εἰς τρόπον (λέγω πάλιν «ὅσον εἶναι δυνατὸν» ἐπειδὴ γενικοὶ κανόνες χωρὶς ἐξαιρέσεις καὶ ἀνωμαλίας δὲν εἶναι εἰς καμμίαν γλῶσσαν), ὥστε ἀπὸ τὸ σύγγραμμά του νὰ συντάσσεται μία καὶ ὄχι ἕξ ἢ ἐπὶ γραμματικά· ἂν δὲν σπουδάξῃ καὶ πρὸς τούτοις νὰ συμπλέκῃ τὰς λέξεις του καὶ νὰ τὰς συντάτῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ὅστις προξενεῖ περισσοτέραν ἡδονὴν εἰς τὴν ἀκοήν· ὁ δεύτερος οὗτος κανὼν ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς ζητεῖ πανταχοῦ τὴν ἡδονήν· τὴν ζητεῖ εἰς τὴν τράπεζαν, τὴν ζητεῖ εἰς τὴν μαλακὴν κλίνην, εἰς τὰ φορέματα, εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὴν μουσικὴν· καὶ πῶς θέλεις νὰ μὴ τὴν ζητῆ καὶ εἰς τὴν διὰ λόγον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀναστροφὴν, ἥτις συμπληροῖ τὸ περισσότερον σχεδὸν μέρος τῆς ζωῆς του;

26

ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Ἡ μόρφωσις, φίλε μου, τῶν γλωσσῶν κρέμαται ἀπὸ διαφορῶν καὶ ἀλλοκότους περιστάσεις. Ὀλίγον τι ἀρκεῖ νὰ κλίνῃ εἰς τὸ ἓν ἢ τ' ἄλλο μέρος τὴν πλάσιγγα· ἀλλ' ἀφοῦ μίαν φορὰν ἡ ροπή γένη, δὲν ἐμπορεῖ πλέον νὰ τὴν ἀλλάξῃ ὀλίγων τινῶν

δύναμις· ἡ φωνὴ καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ εἶναι φωνὴ καὶ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ.

27

Υ Φ Ο Σ

Καλὸν ἦτο νὰ ἀναγινώσκῃς καὶ συχνὰ τὸν Ὅμηρον καὶ ἀπὸ τοὺς πεζογράφους τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἰσοκράτην· τοῦτον δὲ μάλιστα διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλας θέσιν καὶ τάξιν τῶν λέξεων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ μάγοι, ἐπειδὴ σὲ θέλγουσι καὶ σὲ ἀπατώσι πολλάκις διὰ μόνῃς τῆς τάξεως τῶν λέξεων, χωρὶς νὰ σὲ δώσωσι καιρὸν νὰ καταλάβῃς τῶν ἐννοιῶν τὴν κοινότητα ἢ καὶ τὴν παντελεῖ ματαιότητα. Ἄλλος ἀπὸ τοὺς παλαιούς· παρὰ τὸν Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσεῖα καὶ τοὺς νέους παρὰ τὸν Βυφῶνα (Buffon) δὲν ἐκατάλαβε τόσον καλὰ τὴν δύναμιν ταύτης τῆς τάξεως, μῆτε πόσῃν ἐπιρροὴν ἔχει εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ λόγου. Οὗτος εἶπε *le style est l'homme*. Ἐκεῖνος εἰς τὸ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων (βιβλίον ἄξιον ἀναγνώσεως καὶ μελέτης) ὁμοιάζει μὲ παραβολὴν πολλὰ ὠραία, τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων μὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν μαγικὴν ράβδον, ἣτις ἐγγίζουσα μόνον τὸν Ὀδυσσεῖα ἔκαμινεν ἄλλοτε γέροντα ἄμορφον καὶ ὄντιδωμένον, ἄλλοτε παλλικάριον πολλὰ ὠραῖον.

28

ΔΙΠΛΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ἡ παιδεία καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν ἀνθρώπων εἶναι διπλῆ· παιδεία τῆς κεφαλῆς καὶ παιδεία τοῦ στήθους· καλαὶ καὶ αἱ δύο· ἀλλ' ἡ πρώτη χωρὶς τὴν δευτέραν δὲν ἔφερε εἰς κανὲν ἔθνος

τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, ἥτις τότε μόνον εἶναι ἀληθινή, ὅτε εἶναι μοιρασμένη ἀναλόγως εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, διότι τότε μόνον δύναται νὰ φυλάξῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν δουλείαν.

29

ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

Ὁ ἀνθρώπινος βίος, φίλε μου, ἀπὸ γενέσεως μέχρι τελευτῆς εἶναι πόλεμος, καὶ ὡς εἰς πόλεμον διωρισμένους ἐχθροῦσιν οἱ μακαριῖται γονεῖς μας νὰ μᾶς δπλίξωσι παιδιόθεν διδάσκοντές μας, ὅτι ἡ πρόνοια οὔτε καλὰ μᾶς χαρίζει ἄμικτα καὶ καθαρὰ ἀπὸ κάθε κακόν, οὔτε πάλιν συγχωρεῖ νὰ πάσχωμεν τὰ κακά, χωρὶς νὰ τὰ γλυκάνῃ μὲ τίποτε καλόν. Τοιαύτην διδασκαλίαν ἐπρεπε νὰ φυτεύσωσιν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὰς νεαρὰς μας ψυχὰς πρὶν δοκιμάσωμεν καλὰ ἢ κακά, διὰ νὰ εἴμεθα προετοιμασμένοι καὶ εἰς τὰ δύο.

30

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Ἀδξήσατε, ὦ νέοι φιλόμουσοι τῆς Ἑλλάδος, τὴν προθυμίαν τοῦ νὰ φωτίσετε τὴν πατρίδα καὶ νὰ ἀνακαλέσετε πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν τῶν ἡμετέρων προγόνων δόξαν. Ἐνθυμήθητε ὅτι εἶσθε Ὀμηρῶν, Ἀριστοτέλων, Πλατῶνων, Δημοσθένων, Θουκυδίδων, Σοφοκλέων καὶ μυρίων ἄλλων τοιούτων ἀνδρῶν ἀπόγονοι. Συλλογίσθητε πόσους κόπους ὑπέφεραν οἱ θανμαστοὶ οὔτοι ἄνδρες διὰ νὰ τιμῆσωσι τὴν πατρίδα, πόσῃν δόξαν ἀπέλαβαν ζῶντες ἀπ' αὐτὴν, πόσῃν λαμβάνουσιν ἔτι καὶ μετὰ θάνατον ἀπὸ τὰ σοφὰ τῆς Ἐυρώπης ἔθνη. Πολλοὶ ἀπ' αὐ-

τοὺς ξεγεντεύθησαν, καθὼς ξεγεντεύσθε τὴν σήμερον, διὰ τὰ συλλέξουσιν εἴ τι χρήσιμον εὗρισκαν εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ τὰ πλουτίωσι τὴν ἰδίαν πατριδα. Προσέχετε μάλιστα μὴ σᾶς ἀπατήση ἢ νεότης εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ καλοῦ, μὴ μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ μετὰ μακρὰν ξενιτείαν ἐπιστρέψετε μὲ κενὰς χεῖρας ἢ γέμοντες ἀπὸ τὰ κακὰ τῆς Εὐρώπης. Εἶναι βέβαια πλήρης ἀναριθμήτων καλῶν ἡ Εὐρώπη· ἀλλ' ἔχει καὶ πολλὰς ἀφορμὰς διαστροφῆς καὶ προβάλλει πολλὰς παγίδας εἰς τὴν ἄπειρον νεότητα. Μιμήθητε τὰς μέλισσας, ἀπανθίζοντες τὰ χρήσιμα καὶ ὄχι τὰς μνίας, αἱ ὁποῖα προσκολλῶνται εἰς τὰς δυσωδίας. Τῶν τιμίων ἡδονῶν ἢ μετρία χρήσις γίνεται ἄνεσις τῶν κόπων καὶ διεγείρει εἰς νέους ἄλλους κόπους· ἢ κατάχρησις φεύγει τοὺς ἀναγκαίους κόπους, μαλακύνει τὸ σῶμα, ἐκνευρίζει κατὰ μικρὸν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ τυφλόνει εἰς τὸ ὕστερον τοῦ νοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Προσέχετε μὴ σᾶς ἀποθηριώσῃ ἢ φιληδονία καὶ σᾶς μεταβάλλῃ, καθὼς τοῦ Ὀδυσσεὺς τοὺς φίλους ἢ Κίρκῃ, εἰς χοίρους. Αναγινώσκειτε συνεχῶς τὸν θαυμαστὸν ἀπόλογον τοῦ Προδίκου περὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἀκολουθήσατε τὴν σεμνὴν ἐκείνην γυναῖκα ἣτις εἰκόνιζε τὴν ἀρετὴν καὶ ὄχι τὴν ἀναίσχυτον Σειρήνα, ἡ ὁποία ἐτόλμα νὰ ὀνομάζεται εὐδαιμονία. Ἀπὸ σᾶς ἡ πατρις δὲν ζητεῖ μῆτε τὴν Στωικὴν ἀπάθειαν, μῆτε τὴν μοναστικὴν σκληραγωγίαν καὶ κακοπάθειαν· ζητεῖ φῶτα διὰ τὰ θεραπεύσῃ τὴν τύφλωσιν, ἐνδύματα διὰ τὰ σκεπάσῃ τὴν γύμνωσίν της. Ἀλλὰ μῆτε νὰ τὴν φωτίσετε μῆτε νὰ τὴν ἐνδύσετε θέλει εἶσθαι ἱκανοί, ἐὰν δὲν ἔχετε τὴν φιλοσοφικὴν μετριопάθειαν.

Μιμήθητε λοιπὸν τοὺς φρονίμους ἡμῶν προγόνους, οἱ ὁποῖοι φλεγόμενοι ἀπὸ τῶν ἐπιστημῶν τὸν ἔρωτα, ἔτρεχαν πανταχόθεν

εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἀπολαύσωσι τὰς ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλοσοφίας. Ἐκεῖ ἐφάνησαν ἄνθρωποι νέοι, καθὼς σεῖς, καὶ πένητες, καθὼς πολλοὶ ἀπὸ σᾶς, οἱ ὁποῖοι τὴν ἡμέραν ἐσυχάζον τὰς σχολὰς τῶν φιλοσόφων καὶ τὴν νύκτα εἰργάζοντο μὲ μισθὸν διὰ νὰ λαμβάνωσι τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα. Τοιαύτην ἔνδειαν τὴν σήμερον νὰ φοβηθῆτε δὲν ἔχετε· δεῖξατε προθυμίαν τοῦ νὰ φωτισθῆτε καὶ ἡ πατρις εἶναι ἐτοιμὴ νὰ σᾶς χορηγήσῃ δαψιλῶς τὰ πρὸς ζωὴν καὶ μάρτησιν ἀναγκαῖα.

Τὸ περισσότερον μέρος τῶν καταδικαζομένων ἀπὸ τοὺς νόμους κολάζονται, διότι δὲν ἐφρόντισαν νὰ χαλινώσωσι τὰ πάθη εἰς τὴν νεαρὰν αὐτῶν ἡλικίαν. Κακὸς ἄνθρωπος δὲν γίνεται κἀνένας εἰς μίαν στιγμὴν χρόνου, καὶ τὰ πάθη δὲν εἶναι κατ' ἀρχάς, πλὴν μικροὶ σπινθῆρες. Ὅταν ὁ λόγος τὰ κυβερνᾷ γίνονται φῶς, τὸ ὁποῖον λάμπει εἰς ὅλας τὰς πράξεις τοῦ νέου καὶ διαδίδεται εἰς ὅλην του τὴν πατρίδα. Ὅταν ἀφειθῶσι νὰ φέρονται χωρὶς χαλιόν, ἀνάπτουσι πυρκαϊὰν ὀλεθρίαν, τὴν ὁποῖαν νὰ σβέσῃ ἄλλο τι πλέον δὲν δύναται παρὰ τὰς ποινὰς τῶν νόμων. Ἐξεύρετε καλῶτατα ὅτι δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴν ἐπράξατε κακὸν ἐναντίον τῶν νόμων, ἀλλὰ θέλουν ζητηθῆ ἀπὸ σᾶς καὶ ὅσα καλὰ δυνάμενοι νὰ πράξετε, ἠμελήσατε. Δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴν ἐπροδώκατε τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἀμάρτημα λογίζεται καὶ τὸ νὰ μὴ τὴν ὠφελήσατε. Προδότης τῆς πατρίδος γίνεται ὅχι μόνον ὅστις ἀνοίγει τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν ἐλεεῖ

τὴν πτωχείαν τῆς, δὲν ἐνδύει τὴν γύμνωσίν τιν, δὲν τὴν ὠφελεῖ κατὰ πάντας τρόπους μὲ τοὺς κόπους του.

32

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ

Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ εὐτελέστατον ἀνδράποδον, ὧ φίλοι πλούσιοι, δύναται πολλάκις ἡ τύχη νὰ δώσῃ θησαυροὺς μεγάλους χρημάτων ἀλλὰ μόνον ὅστις ἔχει γενναίαν ψυχὴν ἐξεύρει τὴν ἀληθῆ χρῆσιν τοῦ πλούτου. Ἡ ἀληθὴς χρῆσις τὴν σήμερον εἶναι νὰ τὸν δαπανᾷτε εἰς θεραπείαν τῆς πληγωμένης καὶ νοσοῦσης πατρίδος, νὰ ἀγοράσῃτε φάρμακα, νὰ πληρώσῃτε ἰατροὺς. Τὰ φάρμακα εἶναι τῶν ἐπιστημῶν τὰ φῶτα, οἱ ἰατροὶ εἶναι οἱ ἐπιστήμονες καὶ συνετοὶ ἄνδρες. Τί σᾶς χρησιμεύει ὁ πλοῦτος ὅταν δὲν ἐξεύρετε νὰ τὸν μεταχειρισθῆτε εἰς ἀνατροφήν καὶ παιδείαν τῶν ἰδίων τέκνων; τίς ὠφέλεια ἀπὸ τὸ νὰ ἀφήσῃτε θησαυροὺς χρημάτων εἰς κληρονόμους τῶν ὁποίων ἡ ἀπαιδευσία θέλει κάμει τὸν πλοῦτον κακίας καὶ ὄχι ἀρετῆς ὄργανον; τί καλὸν προσμένετε ἀπὸ τὸν πλοῦτον ὅταν δὲν συνοδεύεται μὲ τὴν τιμὴν; μήπως δύναται μόνος ὁ χρυσὸς νὰ θεραπεύσῃ τὴν αἰσχύνην τοῦ νὰ λέγεσθε ἀπαιδευτῶν τέκνων ἀπαιδευτοὶ γονεῖς ἢ βαρβαρωθείσης πατρίδος βαρβαρώτατοι πολῖται; Σεῖς ἐξοδεύετε μὲ προθυμίαν εἰς ἐλεημοσύνας· ἀλλ' εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλητέρα ἐλεημοσύνη τὸ νὰ κόπῃ τις τὰς αἰτίας τῆς πτωχείας, παρὰ νὰ τρέφῃ πτωχοὺς. Ἡ πτωχεία προέρχεται πολλάκις ἀπὸ ἐκουσίαν ἀργίαν ἢ ἀπὸ τὴν κοινὴν τῆς πατρίδος συμφορὰν· ἀργοὶ καὶ πτωχοὶ ἐκεῖ μάλιστα εἶναι πολλοί, ὅπου δὲν εἶναι μήτε τέχνη μήτ' ἐπιστήμη, ὅπου δὲν βασιλεύουσι μόνου χρηστοί.

33

ΦΙΛΟΙ

Οἱ πιστοὶ φίλοι τρέχουσιν εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ φίλου· οἱ κόλακες δὲν φαίνονται, πλὴν ἀφοῦ περᾶσῃ ὁ κίνδυνος.

34

ΠΡΟΣΩΝΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Συγχωρεῖται βέβαια εἰς τὸν συγγραφέα τὰ πλάσῃ, ὡς τὸν δόξῃ, τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, τὰ δῶσῃ εἰς αὐτὰ ὅ,τι ὄνομα καὶ τὰ θέσῃ εἰς ὅντινα τόπον ἀρέσει τὴν φαντασίαν του· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πλαστὰ ταῦτα πρόσωπα δὲν κατοικοῦν τὴν σελήνην, ἀλλ' ὑποθέτονται ὅτι ἐγεννήθησαν, ἀνετράφησαν καὶ ἐνεργοῦν εἰς μέρη διωρισμένα καὶ μεταξὺ διωρισμένων ἔθνων τῆς οἰκουμένης, δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς αὐτὸν τὰ ψεύδεται μὴτ' εἰς τὴν γεωγραφίαν τοῦ τόπου, μὴτ' εἰς τὴν διήγησιν τῶν ἡθῶν τοῦ ἔθνους, ὅπου πλάττει τὴν σκηνὴν τοῦ δράματος.

35

Γ Λ Ω Σ Σ Α

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἐργαλεῖον, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ ψυχὴ πλάττει πρῶτον ἐνδιαθέτως, ἔπειτα προφέρει τοὺς λογισμούς της. Ὅταν τὸ ἐργαλεῖον εἶναι ἀνακόνητον, ἰωμένον ἢ κακὰ κατεσκευασμένον, ἀτελεὲς ἐξ ἀνάγκης μένει καὶ τὸ ἔργον τοῦ τεχνίτου.

ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ὡς ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, λέγει ὁ καταφρονητὴς τῆς κοινῆς γλώσσης, χρεωστούμεν νὰ ἀναστήσωμεν τὴν προγονικὴν ἡμῶν γλῶσσαν. Καλὸν ἦτο βέβαια νὰ εἴμεθα εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅταν καὶ νεκροὶ ἀνίσταντο καὶ τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν ἀκόπως διεδίδετο· θαύματα ὁμως δὲν γίνονται καθ' ἡμέραν.

ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἀναπαλλοτριώτα τοῦ ἔθνους κτήματα. Ἀπὸ τὸ κτῆμα τοῦτο μετέχουν ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἔθνους μὲ δημοκρατικὴν, νὰ εἶπω οὕτως, ἰσότητά κανεῖς, ὅσον ἤθελεν εἶσθαι σοφός, μητ' ἔχει, μήτε δύναται ποθεν νὰ λάβῃ τὸ δικαίωμα νὰ λέγῃ πρὸς τὸ ἔθνος: «Οὕτω θέλω νὰ λαλῆς, οὕτω νὰ γράφῃς». Ὅστις, ἐπαγγελλόμενος νὰ γράφῃ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, μακρύνεται τόσον ἀπὸ τὸν κοινὸν τρόπον τοῦ λέγειν, ἐκεῖνος ζητεῖ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον μήτ' ὁ σκληρότατος τύραννος δὲν εἶναι καλὸς νὰ κατορθώσῃ. Γυμνώνει ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του τὸν πολίτην ὁ τύραννος, δύναται καὶ τέκνα καὶ γυναῖκα νὰ τοῦ ἐπάρῃ, ἐμπορεῖ νὰ τὸν ἐξορίσῃ ἢ καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ· ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖ νὰ τοῦ ἀλλάξῃ τὴν γλῶσσαν· αὐτὴν λαλεῖ εἰς τὴν πατρίδα του αὐτὴ τὸν συνοδεύει καὶ εἰς τὴν ἐξορίαν. Μόνος ὁ καιρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ μεταβάλλῃ τῶν ἐθνῶν τὰς διαλέκτους, καθὼς μεταβάλλει καὶ τὰ ἔθνη· καὶ ὅστις πρὶν τοῦ καιροῦ σπου-

δάξει με τὴν βίαν νὰ ἀλλάξῃ τὴν γλῶσσαν, εἰς αὐτὸν δύναται
 τις νὰ προσαρμόσῃ ὅ,τι ἔλεγεν ὁ ταλαίπωρος Αἴμων πρὸς τὸν
 τυραννικὸν αὐτοῦ πατέρα,

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
 ἢ γλῶσσαν, ἢν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
 Οὗτοι διαπτυχθέντες ὄφθησαν κενοί.

38

ΔΥΟ ΑΚΡΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ἐὰν τὸ νὰ μακρύνεται τις ἀπὸ τὴν κοινὴν τοῦ λέγειν συνή-
 θειαν τόσον, ὥστε νὰ γίνεται ἀσαφὴς εἰς τὴν διάνοιαν καὶ παρά-
 ξενος ὀλίγελα εἰς τὴν ἀκοήν, εἶναι τυραννικόν, τὸ νὰ χυδαῖζῃ
 πάλιν τόσον, ὥστε νὰ γίνεται ἀηδὴς εἰς ἐκείνους, ὅσοι ἔλα-
 βον ἀνατροφήν, μὲ φαίνεται δημαγωγικόν.

39

ΑΜΑΘΕΙΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟΙ

Ἐὰν δὲν ἔχωμεν τὸ δικαίωμα τῆς τυραννικῆς προσαγωγῆς «οὕτω
 θέλω νὰ λαλήσῃς», ἔχομεν ἐξ ἅπαντος τὸ δικαίωμα τῆς ἀδελφικῆς
 συμβουλῆς «οὕτω πρέπει νὰ λαλώμεν». Γράφομεν, ἤθελεν εἰπεῖ
 τις, διὰ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ πρέπει νὰ συγκαταβαίνωμεν εἰς τὴν
 κατάληψιν αὐτῶν ἀλλὰ μόνοι οἱ σπουδαῖοι χρεωστοῦν νὰ συγ-
 καταβαίνωσιν εἰς τοὺς ἀμαθεῖς; μὴ δὲν ἔχουν ἢ ἐκεῖνοι χρέος
 νὰ συναναβαίνωσιν ὀλίγον μὲ τοὺς σπουδαίους; Ἐπειτα διὰ
 ποίους ἀμαθεῖς γράφομεν; ὄχι βέβαια διὰ τὸν χυδαῖον ὄχλον,

οἱ ὅποιοι μὴτ' ἂν εἴμεθα εἰς τὸν κόσμον ἔχουν εἶδῃσιν· ἀλλὰ διὰ τοὺς ὅσοι τοῦλάχιστον ἐξεύρουν νὰ ἀναγινώσκωσι κ' ἔχουν ὁπωσδήποτε ἐπιθυμίαν νὰ φωτισθῶσιν.

40

Ε Π Α Ι Ν Ο Ι

Τὸ τιμιώτερον ἀπ' ὅλα τοῦ ἀνθρώπου τὰ προτερήματα εἶναι νὰ ἔχη καθὼς τὸ σῶμα οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ὀρθήν· ὀρθὸς νὰ στέκη τὸν διδάσκει καὶ αὐτὴ ἢ θρησκεία, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, ἀσυγκρίτως ἀνώτερον ὑπὲρ πάντας τοὺς εὐεργέτας, ὡς υἱὸς καὶ ὄχι ὡς δοῦλος, νὰ προσφέρεται τὸν παραγγέλλει. Τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἔχη πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅστις ἀγαπᾷ νὰ ἐπαινῇ δουλοπρεπῶς, ὅτι εἰ μὲν ὁ ἐπαινούμενος εἶναι ἀληθῶς ἄξιος ἐπαίνου, ὄχι φίλον, ἀλλὰ μῆτε δοῦλον δὲν καταδέχεται νὰ ἔχη τὸν τοιοῦτον ἐπαινέτην· εἰ δὲ (καθὼς εἶναι τῶν ἐνδεχομένων νὰ συμβῆ καὶ τοῦτο) οἱ ἔπαινοι προσφέρονται εἰς ὀλίγελα ἀνάξιον ἀνθρώπων, γίνεται διπλοῦν τὸ σφάλμα τοῦ ἐπαινοῦντος, καὶ ὅτι ἐφεύσθη ἐναντίον τῆς συνειδήσεώς του καὶ ὅτι κατεστάθη ἄλλου ἀνδραπόδου ἀνδράποδον αὐτὸς ἀτιμότερον.

41

Φ Ω Σ

Τὸ φῶς, τὸ ὅποιον ὅλοι προθυμούμεθα νὰ ἐξανάρωμεν εἰς τὴν σκοιουσθεῖσαν Ἑλλάδα, εὐρίσκεται εἰς πολλὰ βαθὺ πηγάδιον καὶ ἡμεῖς δὲν κρατοῦμεν ἀκόμη παρὰ τὴν ἄκραν τοῦ σχοι-
νίου, μὲ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ τὸ ἀνασύρωμεν.

Ἡ παιδεία ὄχι μόνον φωτίζει, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερόνει ἀπὸ τὴν πτωχείαν καὶ τῆς πτωχείας τὴν ἐντροπήν. Τίποτ' ἄλλο δὲν τὸν καταφέρει [τὸν ἄνθρωπον] εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ἀλόγων ζώων, ὅσον τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ ζῆ μὲ τοὺς ἰδρώϊτας τοῦ προσώπου του, ἀλλὰ νὰ προσμένῃ τὴν τροφήν ἀπὸ τῶν ὁμοίων του τοὺς κόπους. Μόνος ὁ κακὰ ἀναθρεμμένος καὶ ἀπαιδευτος πένης κινδυνεύει νὰ κατατήσῃ εἰς τοιαύτην ἀνδραπόδου κατάστασιν ὅστις ἔχει παιδείαν δὲν φοβεῖται νὰ ψωμοζητήσῃ μὴτ' ἂν πέσῃ εἰς βαρβάρων χεῖρας αἰχμάλωτος.

Ἐποιοῦν δὲ ἔθνος τῆς γλώσσης ἢ γραμματικῆ ἄλλο δὲν εἶναι εἰ μὴ συλλογὴ τῶν κανόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους γράφει ἢ λαλεῖ εἰς περίοδον χρόνου τινὰ διωρισμένην τὸ πλέον πεπαιδευμένον μέρος τοῦ ἔθνους. Ὅταν ἡ γλῶσσα, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται ἡ γραμματικὴ, ζῆ, οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ ἔθνους δὲν ἔχουν σχεδὸν οὐδεμίαν χρεῖαν τοιαύτης συλλογῆς, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐνομοθέτησαν τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης· καὶ οἱ ἀπαιδευτοὶ ἔχουν πολλὰ ὀλίγην χρεῖαν, ἐπειδὴ ἀκούουσι καὶ ἀναγιώσκουσι τοὺς ζῶντας τούτους νομοθέτας. Ἄλλ' ὅταν ἐξ ἀμελείας τῶν πεπαιδευμένων, ἢ καὶ διὰ τὴν φθοικὴν κλίσειν τοῦ ἀνθρώπου νὰ μεταβαίῃ ἀπὸ τὴν τελειότητα εἰς τὴν παρακμὴν, οἱ κανόνες τῆς γλώσσης ἀρχίζουσι νὰ παραβαίνωνται καὶ νὰ καταφρο-

νῶνται, ὅταν ἡ γλῶσσα ἀσθενῇ καὶ τρέχῃ, νὰ εἶπω οὕτως, εἰς τὸ γῆρας της, τότε μέρος ἀπὸ τὸ ἔθνος, προθυμούμενοι νὰ ἐμποδίσωσι τὸν θάνατον τῆς γλώσσης, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραψαν οἱ δοξάσαντες τὸ ἔθνος, συλλέγουσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ συγγράμματα ὅλας τὰς χρήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμφωνοῦν, τὰς ἀνάγουσιν εἰς τόσα κεφάλαια, ὅσα εἶναι τὰ μέρη τοῦ λόγου, ἐκθέτουσι τοὺς κανόνας τῆς πρὸς ἄλληλα τούτων ὀρθῆς συντάξεως καὶ κάμνουσιν οὕτω τὴν λεγομένην Γραμματικὴν.

44

Ν Ο Σ Ο Σ

Ὅταν ἡ νόσος κατέχῃ τὴν κοῤῥαίαν τοῦ σώματος, τότε καὶ τὸ ὕγιές μέλος μετέχει ὅπωςδῆποτε τῆς κοινῆς ἀσθενείας, καὶ δὲν λέγεται ὕγιές, εἰ μὴ σχετικῶς πρὸς τὰ σατημένα παντάπασι μέλη.

45

Τ Ε Χ Ν Α Ι

Αἱ τέχναι δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται ἀφ' ὅ,τι κάμνουσιν ἢ δὲν κάμνουσιν, ἀλλ' ἀφ' ὅ,τι δύνανται νὰ κάμωσι καὶ ἀρκεῖ τὸ νὰ τὸ κάμνωσιν ὅποτε νὰ τὰς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ ὄνειδος τοῦ νὰ μὴ τὸ κατορθώσωσι πάνποτε.

46

Σ Α Φ Η Ν Ε Ι Α

Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ θέλοντος νὰ πείσῃ εἶναι νὰ λαλῇ σαφῶς, ἤγουν εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸν πρὸς τὸν ὁποῖον λαλεῖ.

47

ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Ἡ ῥητορικὴ ἐμβαίνει εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὸν διάλογον, εἰς τὸν μῦθον, εἰς τὴν ἐπιστολὴν, εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, εἰς ὀλίγα λόγια ὅπου εἶναι χρεία νὰ γράψῃ τις ἢ νὰ λαλήσῃ μὲ σκοπὸν νὰ πείσῃ, ἐκεῖ πάσαντα αἰσθάνεται καὶ τὴν χρεῖαν τῆς τέχνης. Καὶ ἡ τέχνη αὕτη δὲν λαμβάνει τὴν οἰκείαν εἰς αὐτὴν ἀκμὴν καὶ τελειότητα πάρεξ εἰς ἔθνη ἐλεύθερα ὅτι μόνος ὅστις ἔχει φρονήματα ἀδούλωτα εἶναι καλὸς καὶ μὲ παρορησίαν νὰ συμβουλευσῇ καί, χωρὶς νὰ βλάβῃ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ἐγκωμιάσῃ, καί, χωρὶς νὰ παραβῇ τῆς δικαιοσύνης τὰ ὅρια, εἰς τὰ δικαστήρια νὰ δικολογήσῃ.

48

ΣΤΙΧΟΣ

Ἐλεγεν εἰς ἀπὸ τοὺς εὐφροεστάτους ποιητὰς τῆς Γαλλίας περὶ τῆς σιχυρογίας, ὅτι ὁ σίχος διὰ νὰ εἶναι καλὸς πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ τὸ ἀκίβδηλον χρυσίον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζεται ἀπὸ τὸ βάρος, ἀπὸ τὴν καθαρότητα καὶ ἀπὸ τὸν εἰς αὐτὸ ἴδιον ἦχον.

49

ΔΕΞΕΩΝ ΕΚΛΟΓΗ

Τὸ ἀπὸ πολλὰς συνωνύμους λέξεις νὰ ζητῇ τις ἐπιπόνως τὴν σαφεστέραν εἰς τοὺς περισσοτέρους, σιμὰ τῆς ἀκρισίας εἶναι καὶ μεγάλη ἀδικία· ἐπειδὴ διὰ τῶν περισσοτέρων κυρίως τὴν παιδεύσιν γράφονται καὶ εἰς τὸν τύπον δίδονται τὰ βιβλία.

Θρυλλεῖται σήμερον εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἡ νέα μέθοδος τῆς παιδαγωγίας, εὖρημά τινος ὀνομαζομένου Πεσταλότση, ὅσους ἐμαθήτευσεν παιδαγωγὸς ἄλλους πολλούς, οἱ ὅποιοι ἔσπειραν εἰς πολλὰ μέρη τὴν διδασκαλίαν του. Τὸ νέον εὖρημα τοῦτο ἔχει πολλοὺς ἐπαινετίας, ὡς ἐπιτήδειον νὰ παραδίδη εὐκόλως τὰ παιδικὰ πρῶτα ἀναγκαῖα μαθήματα. Δὲν εἶναι ὅμως δλίγοι οἱ θεωροῦντες αὐτὸ μὲ ἀδιαφορίαν. Ἴσως εὐρίσκονται καὶ ὅσοι τὸ στοχάζονται ὡς ἐπινόημα τερατολόγου. Τίνες τούτων ἔχουσι δίκαιον ἢ μακρὰ πείρα θέλει τὸ δείξει. Ὡς τόσον, τί βλάπτει νὰ σιαλθῶσι δύο νέοι μὲ δαπάνην τοῦ κοινοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ μόνον αὐτὸ τοῦτο, νὰ μαθητευθῶσι τὴν μέθοδον τοῦ Πεσταλότση καὶ νὰ τὴν ἐμβάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα; Εἶναι καὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας παράγγελμα τὸ «πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε». Ἐπειτα ἡ συνήθης ἡμῶν μέθοδος τῆς παραδόσεως καὶ τῶν λεγομένων κοινῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ἑλληνικῶν, καὶ ἀπλῶς ἡ παιδαγωγία, εἶναι τόσον διεστραμμένη, ὥστε χειροτέραν αὐτῆς νὰ δεχθῶμεν κίνδυνον κανένα δὲν τρέχομεν. Ἀπὸ τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον ἐὰν ἄλλο δὲν κερδήσωσιν οἱ διδάσκαλοι, θέλουσι κἂν μάθει νὰ προσφέρωνται μὲ πατρικὴν ἡμερότητα πρὸς τὰ παιδιά καὶ νὰ ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὴν σκυνδικὴν ἀγριότητα καὶ βίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πολλὰ δυστυχέστατα ἀνθρωπάκια χρεωστοῦν καὶ τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ τὰ δουλοπρεπῆ των φρονήματα.

51

ΠΛΟΥΤΟΣ

Τύχης ἔργον γίνεται πολλάκις ἢ ἀπόκτησις τοῦ πλούτου, ἀλλ' ἢ φύλαξις αὐτοῦ χρειάζεται νοῦν φωτισμένον.

52

ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Τότε μόνον γίνεται θεάρεστος ἢ ἐλεημοσύνη, διὰν γίνεται μὲ κρίσιν· τότε μόνον εἶναι γέννημα φιλανθρωπίας, διὰν κόπη τὰς αἰτίας τῆς πτωχείας, ὄχι διὰν τρέφῃ καὶ αὐξάνῃ διὰ τῆς ἀργίας τὴν πτωχείαν.

53

ΔΟΞΑ

Ὁ ἔρωσ τῆς μετὰ θάνατον δόξης εἶναι ψυχῶν εὐγενῶν ἔρωσ· μόνα τὰ ἀνδράποδα δὲν αἰσθάνονται τὸν τοιοῦτον ἔρωτα.

54

ΑΔΟΞΟΝ ΕΘΝΟΣ

Ὅσον ἄδοξος εἶναι ἢ πόλις ἢ τὸ ἔθνος, ἐκ τοῦ οὐοίου γεν-
νῶνται οἱ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀληθῶς χρήσιμοι ἄνθρωποι,
τόσον ἀναλάμπει τούτων ἢ δόξα μεγαλητέρα· ἐπειδὴ χωρὶς προ-
γενεστέρων ἀρετῆς παραδειγμάτων βοήθειαν γίνονται αὐτοὶ
παράδειγμα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ μὲ τὴν ἰδίαν αὐτῶν δόξαν
σκεπάζουσι τρόπον τινὰ τῆς πατρίδος των τὴν ἄδοξίαν.

Ἐπιχειροῦν τὰ ὑπερβαίνοντα πολὺ τὴν δύναμιν του.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν τότε μόνον γράφει, ὅταν ἐλπίζει νὰ ὠφελήσῃ κοινῶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐξαιρέτως τὴν πατρίδα του. Ἰδίᾳ κέρδους ἀφορμὴ εἶναι αἰσχρὸν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ τὸ νοήσῃ. Τιμῆς ἐλπίς εἶναι συγχωρημένον· ἀλλ' οὕτως, ὥστε νὰ τὴν δέχεται μετ' εὐχαριστίας, προσφερομένην, μᾶλλον ὡς περισσοτέρας ὠφελείας κέντρον, παρὰ ὡς τῆς προξενηθείσης ἀπὸ τοὺς κόπους του πληρωμῆν· διὰ δὲν προσφέρεται νὰ μὴ τὸν μέλῃ, μηδὲ πρόφασιν ἀργίας νὰ μεταχειρίζεται τὴν στέρησιν τῆς τιμῆς. Εἶναι δοῦλος τῆς πατρίδος του· τὴν παρ' αὐτῆς τιμὴν ἔχει χάριν· ἂν ἡ πατρίς σιωπήσῃ, πάλιν εὐχαριστεῖ, διὰ καὶ δὲν τὸν ἀτίμασεν. Ἄν κατὰ δυστυχίαν τὸν ἀτιμάσῃ, λυπεῖται, ὅχι τόσον δι' ἑαυτὸν, ὅσον δι' ἡ πατρίς τὸν ἐμποδίζει νὰ τὴν ὠφελήσῃ περισσότερον.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν δὲν κολακεύει μήτε τὴν πατρίδα, μήτ' ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ κανένα. Τὰ καλὰ ἐπαινεῖ ἀδόλως· τὰ κακὰ κατηγορεῖ μὲ παρρησίαν καὶ τοὺς προξένους τῶν κακῶν θεατριάζει, ὅταν ἀναισχύντως ἐπιμένωσιν εἰς τὸν κατὰ τῆς φιλοσοφίας πόλεμον.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν τιμᾷ τοὺς συναγωνιζομένους μ' αὐτὸν τὸν καλὸν τῆς παιδείας τοῦ γένους ἀγῶνα καὶ συντρέχοντα τὸν αὐτὸν εἰς τὰ καλὰ καὶ τίμα δρόμον. Ἐάν ποτε νομίσῃ ὅτι ἐπλα-

νήθησαν, προθυμεῖται γὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν εὐθεΐαν ὁδὸν ἀλλὰ καὶ τότε ὄχι μὲ τρόπους καὶ λόγους ἀξιόους ἀναθραμμένων εἰς ἀγροίκους· ἀλλὰ μὲ εὐσχημοσύνην, μὲ ἰλαρότητα, μὲ ἀνθρωπότητα, καὶ ἀπλῶς ὡς ἐπιθυμεῖ ἀδελφὸς ἀδελφὸν γὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν πλάνην.

Ὁ ἀληθῶς φιλοσοφῶν λαλεῖ καὶ γράφει μὲ σκοπόν, ὄχι γὰ ἀρέσῃ τὸν ἀπαίδευστον ὄχλον, τοῦ ὁποῖου τὴν τιμὴν στοχάζεται ὡς τιμὴν κακοῦ κριτοῦ, ἀλλὰ γὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα του καὶ ἂν ἢ πατρίς του κατὰ δυστυχίαν δὲν ἔχῃ πλὴν τρεῖς ἢ καὶ δύο ἢ καὶ μόνον ἓνα πρόσφορον κριτὴν του, προτιμᾷ τοῦτου τὴν σωτηριάν πῆφον παρὰ πολλῶν ἀνθρωπίσκων κρότιον, εἰς τὸν ὁποῖον ἠδύνονται τῶν σοφιστῶν τὰ ὦτα.

56

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς φύσεως ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τὰ θηρία ἢ γὰ εἶπω ἀληθέστερον, εἶναι καὶ θηριωδέστερος ἐκείων· ἐπειδὴ παρὰ τῶν θηρίων τοὺς ὀδόντας καὶ τοὺς ὄνυχας ὄπλον ἰσχυρότερον ἔχει τὸν νοῦν. Ἄλλο γὰ τὸν ἡμερώσῃ δὲν δύναται παρὰ ἢ πολιτικὴ κοινωνία, ὅταν ὀδηγουμένη ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν θέσῃ νόμους τοιοῦτους, ὁποῖοι γὰ σκεπάζωσιν ἐξ ἴσου καὶ τὸν δυνατὸν καὶ τὸν ἀδύνατον ἀπὸ τὰς ἀπ' ἀλλήλων ἀδικίας.

Ἄλλ' οἱ νόμοι τότε μόνον ἰσχύουσι, τότε μόνον γίνονται τῶν διὰ τοὺς ὁποῖους ἐνομοθετήθησαν ἀληθινὴ σκέπη καὶ σωτηρία, ὅταν αἱ ψυχαὶ προετοιμασθῶσι διὰ τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων. Ἡ καλὴ παιδικὴ ἀνα-

τροφή, ἐξορίζουσα ἀπὸ τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς τῶν παιδαρίων παρὰ τὸν φόβον τῶν νόμων πάντα φόβον ἄλλον, διδάσκει τοὺς πολίτας, οὗτοι διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φοβῶνται τοὺς νόμους, διὰ νὰ μὴ φοβῶνται τοὺς ὁμοίους των ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο νὰ εἶναι δοῦλοι τῶν νόμων, διὰ νὰ μὴ γίνωνται ἀνδράποδα τῶν παρ' αὐτοὺς δυνατωτέρων συμπολιτῶν κἀνενός.

Ὅταν ἀντὶ ταύτης τῆς ἀνατροφῆς αἱ ψυχαὶ δὲν λάβωσι κάμμιαν ἢ λάβωσι τοιαύτην, ὅποια νὰ τοὺς κάμνη νὰ φοβῶνται καὶ τὰς σκιάς των, ἀνθρωπίσκοι ἔχοντες τοιαῦτα ψυχάρια ἐπιστρέφουν εἰς τῆς φύσεως τὴν κατάστασιν, ἢ μᾶλλον γίνονται καὶ ἀπ' αὐτοὺς τῆς φύσεως τοὺς ἀνθρώπους ἀγριώτεροι διότι ἐκεῖνοι τόσον μόνον ἀδικοῦν, ὅσον τοὺς συμφέρει νὰ πληρώσωσι τὰς ἀναγκαίαις τοῦ σώματος χρείας, παρὰ τὰς ὁποίας ἄλλας δὲν γνωρίζουν· οἱ δὲ καλῶς ἀναθραμμένοι τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ἄνθρωποι ἀδικοῦν πρὸς τούτοις καὶ διὰ νὰ τρυφῶσιν. Ἐκεῖνοι πολεμοῦν τοὺς ὁμοίους των διὰ νὰ θεραπεύσωσι τὴν πείναν· οὔτοι καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν λαιμαργίαν αὐτῶν. Ἐκεῖνοι διὰ νὰ σκεπάσωσι τὸ γυμνὸν αὐτῶν σῶμα· οὔτοι καὶ διὰ νὰ το στολίσωσι μὲ πολυτελεῖ φορέματα. Ἐκεῖνοι μεταχειρίζονται μόνην τὴν λεοντῆν, τὴν φυσικὴν ἰσχὺν καὶ βίαν λέγων· οὔτοι προσθέτουν καὶ τὴν ἀλωπεκῆν, τὸ ψεῦδος, τὴν κολακείαν, τὴν ἀπάτην, τὸν δόλον, τὰς κρυφὰς ἐνέδρας καὶ ὅλας ἀπλῶς τὰς μηχανὰς τῶν ἀνδραπόδων. Ἀρκεῖ εἰς ἐκείνους νὰ ἐμπνέωσι τόσον μόνον φόβον εἰς τοὺς ἄλλους, ὅσου χρείαν ἔχουν, διὰ νὰ μὴ καταδυναστευθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους· οὔτοι δὲν εὐχαριστοῦνται εἰς τὸ νὰ εἶναι φοβεροί, ἐὰν καὶ δὲν τιμῶνται ὡς δίκαιοι, ὅταν ἀδικῶσιν, ὡς σοφοί, ὅταν ἀσοφῶσι, καὶ ὡς φρόνιμοι, ὅταν μαίνωνται.

Τοιαῦτα εἶναι τῆς ἐκ νεότητος ἀπαιδευοῦσας ἢ κακῆς καὶ δουλικῆς ἀνατροφῆς τὰ δλέθρια ἀποτελέσματα.

57

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Καὶ αὐτῶν τῶν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων εἰς τὴν ζωὴν οἱ ἄνθρωποι κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχαν ἢ καμμίαν ἢ παρὰ πολλὰ σκοτεινὰς ἰδέας. Ὁ πολλὸς χρόνος καὶ ἡ μακρὰ πείρα τοὺς ἐδίδαξαν κατὰ μικρὸν, πῶς νὰ τρέφωται, πῶς νὰ ἐνδύονται, πῶς νὰ κατοικῶσι, πῶς μετ' ἀλλήλων νὰ λαλῶσι καὶ νὰ συνασπείρωται. Πολλὰς εἰῶν ἑκατοντάδας ἐχρειάσθη ὁ ἄνθρωπος διὰ ν' ἀφήσῃ τοὺς ἀγρίους τῶν δένδρων καρποὺς καὶ νὰ μάθῃ νὰ κατασκευάζῃ σίτινον ἄρτον· πολλὰς διὰ νὰ ζῆψῃ τὰ δέρματα τῶν ζώων καὶ νὰ ἐνδυνῆ ὑφαντὰ φορέματα· πολλὰς διὰ νὰ φέρῃ τὴν πτωχὴν καὶ ἄμορφὸν τὸν γλῶσσαν εἰς κατάστασιν νὰ ἐκφράξῃ ἀνεμποδίως τὰς ἀναγκαίας τοῦ χρείας καὶ περισσοτέρας διὰ νὰ τὴν ὑψώσῃ εἰς τοιαύτην τελειότητα, ὁποῖαν βλέπομεν εἰς τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων τὰ συγγράμματα.

58

ΘΑΥΜΑΤΑ

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ σταθερὰν βίον διαγωγὴν, οὓς ἄνομάζει καὶ νομίζει θαύματα ὄλα τὰ ἀπροσδόκητα, ἧγουν ὄλα, ὅπου δὲν γνωρίζει ἢ δὲν βλέπει τὴν αἰτίαν;

59

ΔΙΚΑΙΟΝ

Θέλων ὁ Ἀριστοτέλης νὰ ἐξηγήσῃ τί εἶναι τὸ δίκαιον, τοῦ ὁποῖου ἡ λέξις σώζεται ἀκόμη εἰς ὄλων τὰ στόματα, ἂν καὶ τὸ

πραγμα εὐρίσκεται εἰς πολὺν ὀλίγας ψυχάς, τὸ ἐτυμολογεῖ **δίχαιον**, ἀπὸ τὸ ἐπίρρημα **δίχα**, τὸ ὁποῖον σημαίνει εἰς δύο μέρη ἴσα ἢ ἀνάλογα, χωριστά· «Τὸ ἄδικον, ἄνισον ὄν, **ισάζειν** περᾶται ὁ δικαστής. Καὶ καλοῦσιν ἔνιοι (τοὺς δικαστὰς) **Μεσιδίους**, ὡς ἐὰν τοῦ μέσου τύχωσι, τοῦ δικαίου τευξόμενοι. **Μέσον** ἄρα τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ δικαστής, ὁ δὲ δικαστής ἐπανισοῖ... Διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζεται **δίκαιον**, ὅτι **δίχα** ἐστίν, ὡς περ ἂν εἴ τις εἴποι, **δίχαιον** καὶ ὁ δικαστής **δικαστής**». Μόνη αὕτη ἢ ἐτυμολογία εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φύσιν τοῦ **δικαίου**, μόνη νὰ διδάξῃ ὅτι χωρὶς δικαιοσύνην, μήτ' ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον φιλία, μήτε πολλῶν ἀνθρώπων ὁμόνοια καὶ σύμπνευσις εἰς μίαν πολιτικὴν κοινωνίαν νὰ σταθῇ δὲν εἶναι δυνατὸν· ἐπειδὴ ὅστις στερεῖται τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὸν ἴσον μέρος τῆς ἀπολαύσεως τῶν καλῶν εἶναι φυσικὰ ἐχθρὸς τοῦ κρατοῦντος ἀνόμως περισσότερον ἀπὸ τὸ ἴσον. Τοῦτο ἐξηγεῖ διατί οἱ πάλαι πατέρες ἡμῶν ἔλεγον ὅτι ἡ δικαιοσύνη περιέχει ὅλας τὰς ἀρετάς, ὅτι μόνος ὁ δίκαιος εἶναι ὁ τελείως ἐνάρετος· διότι μόνος αὐτὸς εἶναι κοινωνικὸν ζῷον, ὡς τὸν ἔπλασεν ἡ φύσις, ἥγον ἐπιτήδειος νὰ συναναστρέφεται τοὺς ὁμοίους του μὲ φιλίαν καὶ ἰσότητα. τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζουν τὰ θηρία, εἰς βραχυλογίαν μόνος καλὸς νὰ δεχθῇ καὶ νὰ φυλάξῃ νόμον.

60

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αἱ ἐπιστῆμαι χωρὶς τὴν φιλολογίαν καταπιῶσιν εἰς τῶν βαναύσων τεχνῶν τὴν ταπεινότητα· καὶ εἰς τοῦ σοφοῦ τὴν κρίσιν

τόσον οὐτιδανὸς φαίνεται ὁ ἀγράμματος φιλόσοφος, ὅσον καὶ ὁ ἀφιλόσοφος γραμματικός. Εἰς τοῦτον λείπει τὸ πραγματικόν, εἰς ἐκεῖνον τὰ βοηθήματα τοῦ λεκτικοῦ καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν δύο τούτων τὴν ἔνωσιν γεννᾶται ἡ τέχνη τοῦ λαλεῖν καὶ γράφειν, εἶναι στερημένοι καὶ οἱ δύο τὸ ἀξιολογώτερον τοῦ λογικοῦ ζῆλον προτέρημα, νὰ φανερόνῃ διὰ τοῦ προφορικοῦ τὸν ἐνδιάθετον λόγον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μὲ τρόπον ὥστε νὰ θέλῃ καὶ νὰ ὠφελῇ τοὺς ἀκούοντας.

61

ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΨΥΧΗ

Ἡ σφικτὴ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἔνωσις ἔχει τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι εἰς ὁποίους τύπους εὐαρεστοῦνται αἱ αἰσθησεις, τοιοῦτους ἀγαπᾷ καὶ ἡ ψυχὴ.

62

ΜΑΝΙΑ

Ὅλοι αἱ μαγία δὲν εἶναι κακαί· εἶναι καὶ μαγία, ὡς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, θεόδοτος, χωρὶς τὴν ὁποίαν τίποτε μέγα δὲν κατορθόνηται. Μὲ τὰ αὐτὰ μέσα, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, κρημνίζεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν βυθὸν τῆς κακίας ἢ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς· εἰς μόνην τὴν χρῆσιν καὶ κυβένησιν αὐτῶν στέκει ἡ διαφορὰ. Ὅστις ἔχει τὴν τέχνην νὰ τὰ φουσᾷ, ὅταν καὶ ὅσον πρέπει καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζεται, ὡς ὁ σοφὸς ναύτης τοὺς ἀνέμους, ἐκεῖνος εἶναι καὶ καλὸς νὰ κατευθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας. Ἄν δὲν ἐξεύρῃ μῆτε πόθεν πνέουσι, μῆτ' εἰς ποίους νὰ ἀνοίξῃ, ἀπὸ ποίους νὰ συστείλῃ τὰ

παρία του, γίνονται ἀνεμοστρόβιλοι, τέλος ἔχοντες ἑλεινὸν ναυάγιον, ὅπου δὲν βλέπεις ἄλλο (καθὼς τὰ βλέπομεν ὀφθαλμοφανῶς καθ' ἡμέραν), παρὰ

Πεσῆματ' ἀνδρῶν, κάπολακτισμοὺς βίου.

63

ΠΑΙΔΕΙΑ

Τῶν ἐθνῶν ἡ παιδεία εἶναι μακροῦ χρόνου ἔργον. Ἄν ὁ δρόμος της ὑποτεθῇ ὡς γραμμὴ διαιρουμένη εἰς πολλὰ μικρὰ διαστήματα σημειωμένα μὲ στοιχεῖα, καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ καὶ πρώτη κίνησις αὐτῆς εἰς τὸ A , ἡ δὲ τελείωσις εἰς τὸ Ω καὶ αἱ διάφοροι ἐποχαὶ εἰς τὰ μεταξὺ στοιχεῖα, ἀπὸ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν γεννᾶται τὸ ἐξῆς πόρισμα·

Πᾶσα μία ἐποχὴ, ὅσον πλέον εἶναι μακρομένη ἀπὸ τοῦ A καὶ σιμωτέρα τοῦ Ω , τόσον πλειότερα εἶναι ἡ σοφία τοῦ ἔθνους, τόσον μᾶλλον φωτισμένοι οἱ ζῶντες εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν.

Ἡ πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἔθνους αὕτη κίνησις δὲν εἶναι καθ' ὅλα της τὰ διαστήματα ἰσοταχῆς. Ἀλλὰ καθὼς τὰ πίπτοντα σώματα, κατὰ νόμον ἀπαράβατον τῆς φύσεως, ἂν δὲν ἀπαντήσωσιν ἐμπόδιον, ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, μὲ τόσον ταχύτεραν κίνησιν καταβαίνουσι εἰς αὐτήν, παρόμοια καὶ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους. παρὰ τὴν ἀπὸ τοῦ A εἰς τὸ B κίνησιν ταχύτερα εἶναι ἢ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ Γ καὶ ταύτης ἢ εἰς τὸ Δ καὶ καθεξῆς οὕτως, ὥστε τῆς ἀπὸ τοῦ Ψ εἰς τὸ Ω ἡ ταχύτης κατατῆ γὰ εἶναι πλέον ἀσύγκριτος.

Ἡ διάφορος ὁμως αὕτη ταχύτης, ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγματος καὶ ὄχι τῆς δυνά-

μεως τῶν κινουμένων, κανείς ἀπὸ τούτους δὲν ἐμπορεῖ δικαίως νὰ κατηγορήσῃ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ὡς ἀργοπόρους. Τῆς ἀργοπορίας ἐκείνων αἴτιον ἦτο τὸ ὁποῖον τοὺς ἐχώριζεν ἀπὸ τὸ ὠμακρότερον διάστημα ὡς καὶ τούτων τῆς ταχύτητος ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ πλειότερα γειτόνευσις.

64

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δύναται πολὺ, ἀλλὰ δὲν εἶναι παντοδύναμον. Ὅσον πλειότερα ἀντικείμενα σκέπτεται καὶ μελετᾷ ἐν ταυτῷ, τόσον ἀσθενεσιτέρα γίνεται ἡ γνῶσις του εἰς καθὲν ἰδίως ἀπ' αὐτά, ἀπαρλλάκτως ὅ,τι συμβαίνει καὶ εἰς τὰς αἰσθήσεις· τόσον ἀτελέστερον, παραδείγματος χάριν, διακρίνει ἡ ὄρασις χροῶμα, σχῆμα καὶ μορφήν ἐκάστου τῶν ὄρατῶν, ὅσον βλέπει περισσότερα ἐν ταυτῷ.

65

ΑΠΩΛΕΙΑ

Τὸ «συμφέρει ἓνα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπολέσθαι», ἐκεῖ μόνον ἔχει χώραν, ὅπου τοῦ ἐνὸς ἢ ἀπώλεια ἔχει ἀληθῶς νὰ γένη ἔθλους ὀλοκλήρου σωτηρία.

66

ΓΑΜΟΣ

Ὁ γάμος εἶναι ἱερώτατος καὶ ἀγιώτατος δεσμὸς καὶ πρῶτον καθῆκον παντὸς χρηστοθήτου ἀνθρώπου. Εἶναι βίος δυναχέσιαιτος ὁ ἄγαμος βίος καὶ ὁ φρόνιμος καὶ χρηστοθήτης ἄνθρωπος ἔχει χροῆος, καθὼς παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του τὴν

λαμπάδα τοῦ βίου, οὕτω γὰρ τὴν παραδῶση εἰς ἄλλους. Τοῦτο εἶναι τὸ βούλημα καὶ δόγμα τῆς φύσεως.

67

ΑΓΩΓΗ

Ὅλαι μας αἰ μωραῖα ἢ φρονήσεις, ὄλαι μας αἰ δυστυχία ἢ εὐτυχία κρέμανται ἀπὸ τὴν παιδικὴν καλὴν ἢ κακὴν ἀγωγὴν.

68

ΚΑΚΙΑ

Τῆς κακίας ἡ βλάβη δὲν περιορίζεται εἰς μόνον τὸν αὐτοῦργον αὐτῆς, ἀλλὰ μεταδίδεται εἰς τὰ τέκνα καὶ διαβαίνει κατὰ κληρονομίαν εἰς τὰ ἔγγονα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν.

69

ΗΔΟΝΑΙ

Τῶν τιμίων ἡδονῶν ἡ μετρία χρῆσις γίνεται ἄνεσις τῶν κόπων καὶ διεγείρει εἰς νέους ἄλλους κόπους· ἢ κατάχρησις φεύγει τοὺς ἀναγκαίους κόπους, μαλακύνει τὸ σῶμα, ἐκνευρίζει κατὰ μικρὸν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ τυφλώνει εἰς τὸ ὕπερον τοῦ νοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

70

ΗΘΗ

Τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον τῶν ἐπιστημῶν εἶναι ἡ ἀθρότης τῶν ἡθῶν.

71

ΠΑΙΔΕΙΑ

Μόνη ἢ μικρὰ ἡλικία δέχεται εὐκόλα τὸν χαλινὸν τῆς παιδείας, πρὶν πειτοῖαση τὸ στόμα τῆς.

72

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Διὰ τὰ ἀναθρέψῃ τις ὀρθῶς τὰ τέκνα του πρέπει πρῶτον αὐτὸς νὰ εἶναι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καλῶς ἀνατεθραμιμένων, ἔπειτα νὰ συγκατοικῇ μὲ πολίτας ὁμοίους του, πόλιν κυβερνωμένην ἀπὸ νόμους δικαίους.

73

ΨΥΧΗ

Ὅστις θέλει νὰ φυγαγωγῆσθαι τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ ἔχῃ πρῶτον αὐτὸς ψυχὴν εὐαίσθητον, ἥγουν τοιαύτην, ἣ ὁποία νὰ αἰσθάνεται μὲ εὐκολίαν τὴν ἡδονὴν τὴν προξενουμένην ἀπὸ τὰ ἀληθῶς καλὰ καὶ τίμια.

74

ΣΟΦΙΑ

Ἡ σοφία πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα. Ὅσα δαπανήσῃς, τόσα μαθάνεις.

75

ΠΑΘΗ

Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ μειριάξῃ, ἀλλ' ὄχι νὰ ἀφανίξῃ τὰ ἀχώριστα ἀπὸ τὴν φύσιν του πάθη.

76

ΑΜΑΘΙΑ

᾽Ολιγώτερον κακὸν εἶναι ἢ ἀμαθία παρὰ κακὴ καὶ ἀμέθοδος παιδεία. Εἶναι βέβαιον ὅτι μεταξὺ τῶν ἀπαιδευτῶν εὐκολώτερον εὐρίσκει τις ἄνθρωπον χρηστὸν παρὰ τῶν ὅσοι χωρὶς μέθοδον ὀρθῆν ἐπαιδευθήσαν.

77

ΨΕΥΔΟΣΟΦΙΑ

Ἡ ψευδοσοφία εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον βλαβερὰ παρὰ τὴν παντελῆ ἀπαιδεύσιν.

78

ΣΧΟΛΕΙΑ

Πολλαπλασιάζετε τὰ σχολεῖα. Ὁ πλοῦτος τῶν ἐπιστημῶν δμοιάζει τὸν πλοῦτον τοῦ χρυσοῦ. Ὡς ἔθνος πλούσιον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὄχι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει διακοσίους, τριακοσίους ἢ καὶ τετρακοσίους μὲ θησαυροὺς μεγάλους, οἱ δὲ λοιποὶ ἀποθνήσκουσι τῆς πείνης, ἀλλ' ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον τὸ χρυσοῖον εἶναι μοιρασμένον εἰς χεῖρας πολλὰς ἀναλόγως μὲ τὸ ἐπάγγελμα καὶ μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ καθενὸς πολίτου, οὕτω καὶ ἔθνος φωτισμένον δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ τὸ ἔθνος, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται διακόσιοι ἢ τριακόσιοι σοφώτεροι ἄνδρες, ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουν μῆτε νὰ γράψωσι μῆτε νὰ ἀναγνώσωσι μίαν ἐπιστολὴν, ἀλλ' ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον τὰ φῶτα εἶναι σκορπισμένα εἰς ὅλους τοὺς πολίτας κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν ὁ

καθείς εὐρίσκεται. "Ολοι ἐπιστήμονες γὰ γενῶσι δὲν εἶναι δυνατόν, καὶ ἂν ἦτο δυνατόν, δὲν ἦτο φρόνιμον προᾶγμα. "Οσοις θέλει γὰ μείνη γυμνός καὶ ἐξυπόλυτος, ἄς διδάξῃ τὰ μαθηματικά εἰς δλους τοὺς θάπτας καὶ ὑποδηματοποιούς. Ἄλλ' ὅμως ὅλοι χρεωστοῦν γὰ γράφωσι καὶ γὰ ἀναγινώσκωσι τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐβύζασαν μὲ τὸ μητρικόν των γάλα.

79

ΠΑΘΗ

Μὲ τὰ αὐτὰ μέσα, τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, κρημνίζεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν βυθὸν τῆς κακίας ἢ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς.

80

ΒΙΒΛΙΑ

Διδάσκαλος χωρὶς βιβλία εἶναι θάπτης χωρὶς βελόνας, χωρὶς ψαλίδια, χωρὶς κλωστήν.

81

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑ

"Η δεισιδαιμονία διὰ τοὺς ἀπαιδευτοὺς εἶναι χαλινός, ὁ ὁποῖος δὲν ὠφελεῖ τίποτε τοὺς χαλινωμένους, ἀλλὰ δίδει μικρὰν ἀναψυχὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἤθελον κατασπαράττεσθαι καθ' ἐκάστην ἀπὸ τὰ ἀπαιδευτα θηρία, ἂν ἔτρεχον ἀχαλίνωτα. "Οθεν πρέπει γὰ μὴ μετακινή τις τὰς δεισιδαιμονίας ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπαιδευτῶν, ὅταν δὲν εἶναι πλέον εἰς ἡλικίαν δεκτικὴν φρονιμωτέρας παιδείας. Ἄφινε τὴν δεισιδαιμονίαν λοιπὸν

εἰς τοὺς ἡλικιωμένους καὶ ἀσχολοῦ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων.
Αὐτοὺς μόνους εἶναι ἔλπις γὰρ κάμη τις καὶ ἀδεισιδαίμονας
καὶ τιμίους.

82

ΤΕΚΝΑ

Τὰ τέκνα δέον γὰρ τραφῶσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου ἀπλοῦ
καὶ ἀπονηρεύτου.

83

ΣΟΦΙΑ

Ἡ σοφία εἰς κεφαλὰς κακὰ ἀνατεθραμμένας γίνεται καθὼς
καὶ ὁ πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης.

84

ΥΠΟΚΡΙΣΙΣ

Ἡ ὑπόκρισις δὲν εἶναι πάθος νεαρῆς ἡλικίας. Ὑποκρίνονται
οἱ ἀνδρωθέντες καὶ οἱ γέροντες ἀναγκαζόμενοι ἀπὸ τὴν μακρὰν
πεῖραν τοῦ βίου καὶ τὰς ὁποίας ἔπαθον παρ' ἄλλων ἀπάτας,
ἀλλὰ νέος ὑποκριτὴς εἶναι ἐφθαρμένης ψυχῆς σημεῖον κάκιστον
καὶ πρόδρομος μεγάλων δυστυχιῶν.

85

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων εἶναι ἀναγκασιότατον καὶ πρότιστον
τῶν γονέων καθήκον.

86

ΟΙΗΣΙΣ

Τὸ μάλιστα δυσθεράπευτον τῶν παθῶν τῶν νέων εἶναι ἡ οἷσις, τόσον πλέον ἄξιον ἰατρικῆς ἐπιμελείας, ὅσον εἶναι καὶ πάθος οἰκειότερον τῆς ἡλικίας τούτων.

87

ΑΠΑΙΔΕΥΣΙΑ

Ἄπο δύο ἐπ' ἴσης ἀπαίδευτα ζῆνη, ἀπὸ δύο ἐπ' ἴσης ἀπαίδευτα ὑποκείμενα τὸ πλουσιώτερον εἶναι τὸ ἔλεεινότερον.

88

ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Οἱ τετράγωνοι [χαρακτῆρες] παταχοῦ καὶ πάντοτε ἐγεννήθησαν ὀλίγοι, οἱ πλείότεροι εἶναι στρογγύλοι καὶ κατακυλοῦν.

89

ΦΙΛΟΤΙΜΙΑ

Διεγείρετε φιλοτιμίαν τιμῶντες τὰ καλὰ καὶ εἰς τοὺς γονεῖς καὶ εἰς τὰ τέκνα. Ἡ τιμὴ θερμαίνει καὶ ἀυξάνει τὰ καλὰ, ἡ ἀδιαφορία τὰ παγώνει, τὰ ζαρώνει καὶ τέλος τὰ ἀπονεκρώνει.

90

ΠΑΙΔΕΙΑ

Πολιτεία, ἣτις δὲν ἔχει βάσιν τὴν παιδείαν, εἶναι οἰκοδομὴ εἰς ἄμμον.

91

ΕΠΑΙΝΟΣ

Ἐπαίνει τόσον τὸν καλόν, ὥστε νὰ ἐνοχλῆται ὁ ἀδιάφορος, νὰ ἐντρέπεται ὁ παρεκτραπεῖς, καὶ τότε θέλεις ἰδεῖ, τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ τοιαύτη ἐνόχλησις.

92

ΒΡΑΒΕΙΑ

Τὰ μετὰ δικαιοσύνης χορηγούμενα βραβεῖα γεννῶσι τὴν ἄμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν.

93

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Χωρὶς τῆς φιλοσοφίας τὸν λύχνον, ὅστις ἐλπίζει νὰ προκόψῃ εἰς τίποτε, ἐλπίζει πρᾶγμα ἀδύνατον.

94

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Τῆς ἀνατροφῆς τὸ ἔργον δικαίως σὲ βάλλει εἰς μερίμνας, διότι εἶναι μὰ τὴν ἀλήθειαν ἔργον πολλὰ δύσκολον καὶ πολλῆς ἀγρυπνίας ἀνάγκη ἔχον . . . Ἄν εἶχα υἷόν, δὲν ἤθελ' ἀναδεχθῆ τὴν ἀνατροφὴν του, πλὴν διὰ τὴν ἀπὸ ἑλλειψιν ἄλλου ἀνάγκη. Τοῦτό σε λέγω ὄχι διὰ νὰ σὲ ἀπελπίσω, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀκονήσω τὴν ἀγρυπνίαν σου. Σπούδασε μάλιστα τὴν ἀνατροφὴν τοῦ στήθους, ἣτις μόνη μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναικας παρὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν

πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι οὗτοι χρηστοθήεις καὶ ἐράσμιοι καὶ κομφοὶ ἀνδριαντίσκοι. Ἐχε καὶ τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι πρᾶγμα ἐθιστὸν καὶ ἀποκτῖται ὡς ὅλα τὰποκτώμενα ἀπὸ μακρὰν συνήθειαν, ἥτις καταντᾶ εἰς ἕξιν καὶ σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν. Ἄλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο πρόπει ν' ἀρχίσῃ μ' αὐτὴν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Καθὼς, ὅστις συνηθίσῃ παιδιόθεν τὸν καφὲν ἢ τὸν βρωμισμένον ταβάκον, κρίνει τὴν στέρησίν του μεγάλην δυστυχίαν, ἀπαράλλακτα, φίλε μου, καὶ ὅστις συνηθίσῃ ἀπὸ μικροῦ νὰ χαίρῃ εἰς τὰ δίκαια καὶ νὰ ἀγανακτῇ εἰς τὰ ἄδικα, τὴν αὐτὴν ἕξιν καὶ συνήθειαν θέλει ἔχει καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν.

95

Γ Λ Ω Σ Σ Α

Ἡ γλῶσσα πλέον παρὰ τὴν θρησκείαν χαρακτηρίζει, ἐνώνει, φιλιώνει καὶ ἀδελφοποιεῖ τὰ ἔθνη.

96

Υ Γ Ι Ε Ι Α

Ἡ φροντίς τῆς ὑγιείας εἶναι τὸ πρῶτον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ βᾶσις ὅλων τῶν καθηκόντων. Ἡ ἀρετὴ δὲν στέκει εἰς τὴν θεωρίαν, ἀλλ' εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ κατοικῇ εἰς ἀσθενὲς σῶμα, ὁμοιάζει τὸν τεχνίτην, ὅστις μὲ ὄλην του τὴν ἐμπειρίαν ἐμποδίζεται εἰς τὸ ἐργόχειρόν του ἢ διότι τοῦ λείπουσι τὰ χρειάζόμενα ἐργαλεῖα ἢ διότι εἶναι κατωμένα καὶ παλαιά.

97

ΑΡΓΙΑ

Ἡ δαφιλεστέρα πηγὴ τῶν κακιῶν εἶναι ἡ ἀργία, διότι αὐτὴ γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀργοῦ τὴν ὀλέθριον ἐπιθυμίαν νὰ ζῆ ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων τοὺς κόπους, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην γεννῶνται οἱ κόλακες, οἱ συκοφάνται, οἱ ὄτακουσταί, οἱ καταδόται, οἱ κλέπται, οἱ λησταί, οἱ φονεῖς, οἱ πωληταὶ τῆς ἰδίας τῶν ἐλευθερίας, οἱ προδόται τῆς πατρίδος, οἱ τύραννοι.

98

ΓΗΡΑΣ

Ἐὰν τὸ παροιμιακὸν «Δις παῖδες οἱ γέροντες» εἶχε τὴν ἀκολουθίαν του, ἤγουν νὰ γίνωνται καὶ δις νέοι, καὶ δις ἄνδρες καθεξῆς. καὶ τέλος νὰ γηράσκωσι δευτέραν φοράν, σὲ βεβαιώσω, ὅτι ἔμαθα τώρα πῶς ἔπρεπε νὰ ζήσω τὴν δευτέραν ταύτην ζωὴν. Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ἐπιστρέφομεν εἰς μόνην τὴν νηπιώδη ἡλικίαν καὶ ἀποθνήσκομεν μωροί.

99

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Τῆς ἀνατροφῆς τὸ πρᾶγμα εἶναι, φίλε μου, ἔργον πολλοῦ κόπου καὶ προσοχῆς μεγάλης, ἐπειδὴ εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπει, νὰ δαμάσῃ τὰ πάθη τοῦ ἀνατρεφομένου εἰς τόσον, ὥστε νὰ στοχαζέται ὡς ἰδιὸν του τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος συμφέρον, νὰ τὸν πληροφορήσῃ ὅτι εὐδαίμων νὰ κατασταθῆ εἶναι τῶν ἀδυνάτων εἰς κακοδαιμονοῦσαν πατρίδα, ὅτι ἀφοῦ ἀφήσῃ

τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ παύσῃ νὰ συζῆ μὲ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς του, δὲν ἀπολύεται διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ πρὸς ἐκείνους καθήκοντα, ἀλλ' ἐμβαίνει εἰς ἄλλην εὐρυχωροτέραν οἰκίαν, τῆς πατρίδος τὴν πολιτείαν, καὶ συζῆ μὲ πλειοτέρους ἀδελφούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἂν δὲν φέρεται ὡς ἀδελφός, ἂν χωρίζῃ τὸ συμφέρον του ἀπὸ τὸ συμφέρον εἰς τοὺς ἄλλους, μὴν ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἔγεινεν ὁ δυστυχεστάτος ὄλου τοῦ κόσμου.

100

ΕΥΝΟΜΙΑ

Ἐν ὅσῳ ἐθλιβόμεθα ἀπὸ τὸν ἄνομον ζυγόν, νὰ βοηθήσωμεν τὴν πατρίδα δὲν ἦτον εὐκόλον, οὐδ' ἡ βοήθειά μας μεγάλην ὠφέλειαν νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτὴν ἡδύνατο. Τώρα ἐγεννήθη ἀπροσοδοκίτως ἀπὸ τὴν ὑψίστην πρόνοιαν, «ὡς νυμφίος ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός», ὁ πολιτισμὸς τῆς εὐνομίας. Καὶ «μακάριος ὁ δοῦλος ὃν εὐρήσει γρηγοροῦντα», ἀνάξιος δὲ πάλιν καὶ τρισανάξιος ὅστις ὄχι μόνον δὲν φέρει ἔλαιον μὲ τὰς λαμπάδας του, ἀλλὰ πάσχει νὰ σβέσῃ καὶ τῶν ἄλλων τὰς λαμπάδας.

101

ΤΥΧΑΙ

Οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι σχηματίζονται καὶ μορφώνονται ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ τύχας, εἰς τὰς ὁποίας εὐρεθῶσι καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ δυνατοὶ νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰς τύχας, ἂν ἡ πρόνοια τὰς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς σωτηρίους, ἢ νὰ τὰς ἀντισταθῶσιν, ἂν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐμπλέξεν εἰς τύχας ὀλεθρίους.

102

ΕΥΔΟΞΙΑ

Δὲν λέγω, οὐ δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς μετὰ τὴν τελευτὴν εὐδοξίας. Ἄπαγε! Ἀλλὰ καθὼς εἰς ὅλα, ὡσαύτως καὶ εἰς τοῦτο, νὰ ἐνθυμώμεθα τὸ «Μηδὲν ἄγαν».

103

ΖΩΗ

Ἡ ὅλη πάντων ἡμῶν ἀπὸ πρώτης γενέσεως μέχρι τελευτῆς ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι, πλὴν ποτήριον συγκερασμένον ἀπὸ λυπηρὰ καὶ χαρμύσωνα· καὶ ἡ σύγκρασις αὕτη εἶναι ἔργον τῆς Προνοίας, διὰ νὰ μὴν ἀηδιάζωμεν ἀπὸ τὸ μέλι τῶν χαρμοσύνων, μηδὲ νὰ ἀγανακτῶμεν πάλιν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ νὰ κρατιώμεθα πάντοτε εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κοινὸς ἀνθρώπους.

104

ΔΙΑΙΤΑ

Ἐφοῦ περάσῃ τις τοὺς ἐξήκοντα, ἄλλο ἰατρικὸν εἰς τὰ πάθη του σχεδὸν δὲν τὸν μένει παρὰ τὴν διαίταν. Δέκα σχεδὸν ἔτη εἶναι ἀποῦ βασανίζομαι ἀπὸ τὴν ἀρθρίτιδα, καὶ δὲν ἐξώδευσα οὐδὲ δέκα σολδία εἰς ἰατρικά, καὶ ὅμως βλέπεις οὐ ζῶ ἀκόμη. Χρεωσιῶ τὴν μακροζωίαν ταύτην εἰς μόνην τὴν διαίταν. Τροφή μετρία καὶ εὐπεπιος, κίνησις τοῦ σώματος ὅσον εἶναι δυνατὸν, εἰς τὴν κλινὴν ἀφοῦ νυκτώσῃ, καὶ ἔξω τῆς κλινῆς

πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, κατοικία φωτεινὴ καὶ εὐάερος· ταῦτα μεταχειρίζον, καὶ λείπε ἀπὸ ἰατρικὰ ἄλλα.

105

Γ Α Λ Λ Ι Α

Παρὰ τὸ Γαλλικὸν ἔθνος φιλανθρωπότερον ἄλλο δὲν ἐγνώρισα· ἄλλ' εἶναι τόσον ὀξὺ καὶ ζωηρὸν εἰς τὰς πράξεις του, ὥστε πολλάκις αἱ φιλανθρωπία του δὲν γεννῶσιν ὄσσην ἐπιθυμοῦν ὠφέλειαν.

106

Ν Η Σ Τ Ε Ι Α

Ἡ νηστεία δὲν εἶναι ἀρετὴ, καθὼς κακῶς τινες νομίζουσιν, ἀλλὰ μέσον πρὸς ἀρετὴν, καὶ τὰ μέσα ἐπὶ τοσοῦτον μόνον παραλαμβάνονται ἐφ' ὅσον συντείνουσιν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τέλους. Ἄλλ' ἀνίσως αὐτὴ ἀντὶ τὰ εὐκολύνη τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τέλους, ἐξ ἐναντίας τὴν ἐμποδίζει, τότε ἰσχύει τὸ ἀποστολικὸν «ἦ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος».

107

Φ Ω Τ Α

Ἐἶνος φωτισμένον δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται διακόσιοι ἢ τριακόσιοι σοφώτατοι ἄνδρες ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουν μήτε νὰ γράψωσι μήτε νὰ ἀναγνώσωσι μίαν ἐπιστολήν. Τότε μόνον δύναται νὰ καυχηθῇ τὸ ἔθνος ὅτι ἔχει φῶτα, διὰ τὰ φῶτα ἦναι σκορπισμένα καὶ διαμερισμένα εἰς ὄλους τοὺς πολίτας,

κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν καθεὶς εὐρίσκειται. Ὅλοι ἐπιστήμονες νὰ γενῶσι δὲν εἶναι δυνατὸν· καὶ ἂν ἦτο δυνατὸν, δὲν ἦτο φρόνιμον προᾶγμα. Ὅστις θέλει νὰ μείνῃ γυμνὸς καὶ ἐξυπόλυτος ἄς διδάξῃ τὰ μαθηματικὰ εἰς ὄλους τοὺς ράπτας καὶ τοὺς ὑποδηματάδας· ἀλλ' ὅμως ὅλοι, ἢ τοῦλάχιστον οἱ περισσότεροι χρεωσιτοῦν νὰ γράφωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ἐβύζασαν μὲ τὸ μητρικὸν γάλα.

108

Ι Σ Ο Τ Η Σ

Ἡ πατρὶς δὲν πρέπει νὰ γίνεται μήτηρ τῶν ἀρχοντοπούλων καὶ μητροῖα τῶν πτωχοπούλων. Τοῦ πτωχοῦ τὸ τέκνον εἶναι γνήσιον γέννημα τῆς πατρίδος, καθὼς καὶ τὸ τέκνον τοῦ πλουσιωτάτου.

109

Δ Ο Ξ Α

Ὅστις ἀπὸ οἷς ἐπιθυμεῖ νὰ δοξασθῇ, τοῦτο πρῶτον ἄς πληροφορηθῇ καλὰ, ἀξίωμα ἀποδειγμένον ἀπὸ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν ἱστορίαν, ὅτι ὁποια δόξα δὲν στηρίζεται εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος ὑποταγήν, εἶναι δόξης ὄνειρον καὶ φάντασμα, ὄχι δόξα ἀληθινή. «Οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος» λέγει ἡ ἱερά μας θρησκεία, καὶ τὸ λέγει δι' ἐκείνους ὅσοι ἤρχισαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν νὰ ἐργάζωνται τὴν δικαιοσύνην, χωρὶς τὴν ὁποίαν κἀνεὶς δὲν εἶν' ἄξιος νὰ ὀνομασθῇ καλὸς πολίτης, ὡς λέγει καὶ ἡ φιλοσοφία μὲ τὸ στόμα

τοῦ δικαίου Σωκράτους, «Ὁὐχ οἷόν τε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι.»

Ἐπιθυμοῦμεν δόξαν, Στρατηγέ, *Νάυαρχε*, Ἀντιπρόσωπε ἢ Κυβερνήτα; ὀρέγεσαι νὰ λαμπρυνθῆς μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν σου; ζήτησε τὴν δόξαν καὶ τὴν λαμπρότητα ἀπὸ τὴν θρησκείαν σου, «Οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος.» Μὴν ἐλπίσης νὰ ἀξιωθῆς τῆς οὐρανοῦ πολιτείας, ἐὰν δὲν φανῆς πρῶτον εἰς τὴν ζῶσαν καὶ παροῦσαν πολιτείαν χρηστὸς πολίτης. Τοῦτο μάλιστα χαρακτηρίζει καὶ χωρίζει τὴν θρησκείαν μας ἀπὸ τὰς ψευδεῖς θρησκείας, διὰ τὸ αὐτὸ βιβλίον τοῦ ἱεροῦ Ἐθαγγελίου εἶναι ἐπιταγῶν καὶ τῆς ἐπιγείου καὶ τῆς οὐρανοῦ πολιτείας ΧΑΡΙΤΗΣ. Χάρτης ἱερός, εἰς τὸν ὁποῖον ὅστις δὲν πείθεται, μεταμορφώνεται εἰς Τοῦρκον ἀπὸ Χριστιανόν, γίνεται ληστὴς, ὄχι πολίτης.

Ἄν εἶναι αἰσχρὸν νὰ πείθεται τις εἰς νόμους τυράννων, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον αἰσχρὸν νὰ ἀπειθῆ εἰς τοὺς ἰδίους του νόμους καὶ εἰς τὰς ἰδίας του συνθήκας. Οἱ νόμοι τῆς Βουλῆς, ἐνεργοῦμενοι ἀπὸ τοὺς κυβερνήτας, εἶναι καὶ λογίζονται νόμοι θεμενιοὶ ἀπὸ οἷας ὄλους, ἐπειδὴ ἐσεῖς ἐκλέγετε τοὺς Βουλευτάς, καὶ τὸ πρόσωπόν σας φέρουν οἱ Βουλευταί, ὅταν θέτωσι νόμους.

Ἡ δύναμις τῶν νόμων εἶναι δύναμις ἰδική σας· ἀθετοῦντες τοὺς νόμους, παραλύετε τὴν δύναμίν σας, ἀθετοῦντες τὰς συνθήκας σας, ἀρνείσθε τὰς ὑποσχέσεις σας, παραβαίνετε τοὺς ἰδίους σας νόμους καὶ προκρίνετε νὰ ζητεῖτε εἰς ἀνομίαν.

111

Α Δ Ε Λ Φ Ο Ι

« Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλὴ, ἰσχύει δέ, ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασιλείον » εἶναι λόγια τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος, βεβαιωμένα ἀπὸ τὴν καθημερινὴν πείραν.

112

Γ Δ Ω Σ Σ Α

Ἡ γλῶσσα τῶν προγόνων μας εἶναι τῆς Ἐλευθερίας γλῶσσα καὶ ἂν ἐχρησίμευσέ τι (ὡς δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἐχρησίμευσε) εἰς τὴν ἀποιναξίν τοῦ ζυγοῦ, σήμερον μᾶς ἔγεινεν ἀναγκαία εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Ἐλευθερίας. Ὡς ὁ ἐνδιάθετος λόγος μορφώνει τὸν προφορικόν, παρόμοια πάλιν ὁ προφορικὸς κανονίζει τὸν ἐνδιάθετον. Ὅστις ἀσχολεῖται νὰ ἀναγινώσκη ἢ νὰ λαλῇ τῶν σοφῶν τὰ παραγγέλματα, τὰ ἐντυπώνει καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ψυχὴν του ἢ τοῦλάχιστον ἐντρέπεται νὰ τὰ παραβῇ. Καὶ ποία ἄλλη γλῶσσα πλουτεῖ πλέον τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τιαυτα παραγγέλματα ;

113

Π Ο Λ Ι Τ Ε Ι Α

Τῶν πολιτειῶν ἡ ἀνεξαρτησία γεννᾶται ἀπὸ τὴν καθενὸς πολίτου ἀνεξαρτησίαν. Χαμερπῆς ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ πολιτεία, ὅταν συγκροτῆται ἀπὸ χαμερπεῖς πολίτας.

114

Γ Υ Μ Ν Ο Τ Η Σ

Τοῦ παντάπασι γυμνοῦ ἡ πρώτη χρεία εἶναι νὰ ἐνδυνθῇ καὶ

δὲν πρέπει νὰ πολυπραγμαονῆ, ἂν τὰ προσφερόμενα εἰς αὐτὸν ἐνδύματα ἦναι τοῦ Ἰου τὰ ῥάκη, ἢ τῆς Ἀθηναῖς ὁ πέπλος.

115

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Διὰ τὰ περᾶση τις τὸν δλιγοχρόνιον τοῦ βίου τούτου δρόμον, μία μόνη ὁδὸς εἶναι «ἢ δι' ἀνθρώπων», ὡς ἔλεγεν ὁ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος φονευθεὶς ἀπὸ Ταρτούφους Σωκράτης. Εἰς τὸ δι' ἀνθρώπων τοῦτο πέρασμα μὴν ἐλπίσης ἢ ἀπαντήσης δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σου ἀγγέλους, ἀλλ' ἀνθρώπους, καὶ καλοὺς καὶ κακοὺς, καὶ φρονίμους καὶ ἀνοήτους. Εἶναι καὶ ἄλλη ὁδὸς τοῦ βίου, τὴν ὅποιαν ὀδεύουν οἱ ζῶντες εἰς τὰς ἐρήμους ἀναχωρηταί· ἀλλὰ τοιαύτην ὁδὸν οὐτ' ὁ Σωκράτης τὴν συμβουλεύει, οὔτε σύ, εἶμαι βέβαιος, ἔχεις ὄρεξιν νὰ περάσης. Ἐκεῖνη εἶναι ὁδὸς διὰ θηρίων· εἰς τὴν πολιτικὴν ὁδὸν, ἂν ἀπαντῶμεν ἀνθρώπους μὴ διαφέροντας παρὰ τὴν μορφήν ἀπὸ τὰ θηρία, εὐρίσκομεν ὅμως κάποτε καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνθρώπους. Τούτους χρεωστοῦμεν νὰ κάμνωμεν φίλους καὶ συμμάχους ὑπὲρ τῆς πατρίδος κατὰ τῶν κακανθρώπων.

116

ΓΗΡΑΣ

«Ἔστι γὰρ καὶ διανοίᾳ ὥσπερ καὶ σώματος γῆρας». Καὶ ἂν δὲν τὸ ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἱκανὴ εἶναι ἡ πείρα νὰ τὸ διδάξῃ τοὺς δυστυχεῖς γέροντας.

Δὲν λέγεται μόνον Στυλίτης, ὅστις καθήμενος ἐπὶ στύλου ἠψηλοῦ, βλέπει μὲ ἀδιαφορίαν τοὺς συμπολίτας του, οὐδ' ἀφίνει τὸν στύλον του, καὶ ἂν ἴδῃ πυροπολουμένην καὶ λεηλατουμένην τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Στυλιτῶν διαγωγὴν διάγουσι καὶ ὅλοι οἱ φίλαντοι, ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσονομίας, ἐπειδὴ χωρίζονται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς συμπολίτας των, καὶ στυλώνονται εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον.

Μ Υ Θ Ο Ι

1

ΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΓΑΔΑΡΟΣ

Ἐκαυχᾶτο πρὸς τὸν γάδαρον ὁ ἵππος, λέγων· Παρὰ σὲ ζῶν ἄλλο δυσινχέστερον δὲν γνωρίζω. Τὸν αὐτὸν αὐθέντην δουλεύομεν καὶ οἱ δύο· ἀλλ' ὄσσην ἔχει δι' ἐμὲ φροντίδα, τόσσην ἄλλην κατοφρόνησιν δείχγει πρὸς σέ. Ἐμὲ τρέφει καθαρώτερα, ἐμὲ σιολίζει περισσότερα, καὶ ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, εἰς ἐμὲ ἀναβαίνει, καὶ μ' ἐμὲ κάμνει τὸν δρόμον του. Σὺν δὲ κακὰ τρέφουσαι καὶ φορτιώνουσαι ὑπέρμετρα, καὶ ξυλοκοπεῖσαι πολλάκις ἄσπλαγχα. Παρὰ τοιαύτην ζωὴν, δυσινχέστατέ μου φίλε γάδαρε, ἐγὼ ἤθελα προσιμῆσαι χιλίους θανάτους. Ὁ γάδαρος, ἀφοῦ μὲ τὴν συνειθισμένην του ὑπομονήν, ἤκουσεν ὅλα ταῦτα, ὑψωσε πρῶτον τὴν κεφαλὴν, καὶ ὠγκάνισε· τὸ ὄποιον ἦτο τρόπον τινα τὸ προσιμῶν τοῦ λόγου του· ἔπειτα εἶπε τὸν ἵππον· Ὅτι μὲν, φίλε μου, εἴμεθα δοῦλοι καὶ οἱ δύο, τῷ μολόγησες καὶ σύ· ἀλλ' ἐὰν ἡ δουλεία σου ἦναι λαμπροτέρα τῆς ἰδικῆς μου, τρέχει καὶ περισσότερους κινδύνους. Ἡ ἔλθμομένησ τὸν πόλε-

μον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐγύρισες μὲ τὸν κοινὸν ἡμῶν ἀυθέντην πληγωμένος;

Βαρύτερα καὶ πλέον ἐπικίνδυνος εἶναι τῶν δυνατῶν καὶ πλουσίων ἢ δουλεία.

2

ΣΚΥΛΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ

Εἷς τις πλουσίου οἶκον ἐτρέφοντο δύο σκῦλοι ἀδελφοί. Ὁ εἷς, ὀκνηρός, λαίμαργος καὶ κλέπτης, διέτριβεν ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὑποφέρων μὲ ἀναισχυντίαν τὰς ὕβρεις καὶ τὰς πληγὰς ὄλων. Ὁ ἄλλος, διωρισμένος εἰς τὸ κνήγιον, ἐτρέφετο χωριστὰ εἰς τὴν ἀλλήν μὲ τροφήν μετρίαν, ἀλλὰ μὲ μεγάλην ἀπὸ ὄλους ἀγάπην καὶ περιποίησιν. Οἱ λαγοί, καὶ ὄσα ἄλλα ἔφερον, κατεκόπτοντο εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὅπου ὁ ἀδελφός του ἔτρωγε τὰ περισσεύματα, καὶ ἐγίνετο ἡμέραν ἐξ ἡμέρας παχύτερος καὶ ἀκολούθως ἀχρεϊέστερος.

Ἀπὸ τοὺς κόπους, καὶ ὄχι ἀπὸ τὰς ἡδονὰς πρέπει νὰ προσμένωσιν οἱ νέοι τιμὴν καὶ δόξαν.

3

ΠΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Μὴν ὑποφέροντες τὸν καθημερινὸν πόλεμον τῶν κάτω οἱ ποντικοί, ἐσυνάχθησαν μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς συμβούλιον. Ἐπρόβαλεν ἄλλος ἄλλο μέσον νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὴν τυραννίαν. Ὁ μὲν ἔλεγε νὰ μετοικίσωσιν εἰς τόπον, ὅπου δὲν εὐρίσκονται κάτω· ὁ δὲ νὰ μὴν ἐκβαίνωσι πλὴν μίαν φορὰν τὸν χρόνον ἀπὸ τὰς φωλεάς, καὶ νὰ συναθροίζωσι τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα ὄλων

τοῦ χρόνου· καὶ ἄλλος ἄλλο, ὅτι τὸν ἐφαίνετο συμφερότερον. Ὁ γηραλέωτερος παρὰ τοὺς ἄλλους ποντικός, ἀφοῦ μὲ προσοχήν ἤκουσε ταῦτα, Ἐγὼ δὲ οἷός λέγω, εἶπεν εἰς τὴν σύνοδον τῶν ποντικῶν, νὰ μὴ προσέχετε εἰς τοιαύτας συμβουλὰς. Ἡ συνάθροισις τῆς τροφῆς ὄλου τοῦ χρόνου εἰς μίαν ἡμέραν εἶναι προᾶγμα ἀδύνατον· καὶ μετοικίζοντες εἰς ἄλλον τόπον, βέβαιοι δὲν εἶναι, ὅτι δὲν θέλομεν τύχει παρὰ τοὺς κάτωτους σκληροτέρους ἄλλους τυράννους. Ἡ ἐλευθερία, φίλοι, εἶναι, εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, ἂν θελήσωμεν νὰ ἡμεῖθα κατὰ πάντα σύμφωνοι. Εἰς ἕκαστον οἶκον εἰς μόνος κάτωτος τὸ περισσότερον εὐρίσκεται· ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἰσχυρός, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἀντισταθῆ εἰς δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ποντικούς ἐνωμένους. Ἴσως πνίξῃ δύο ἢ τρεῖς· ἀλλὰ τέλος πάντων θέλει νικηθῆ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἦρσεν ἡ συμβουλή τοῦ γηραλέου ποντικοῦ καὶ ἀπεφάσισεν ἡ σύνοδος νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Ἄλλ' ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῆς ἐκστρατείας, ἐπροφασίσθη ἄλλος ἄλλην πρόφασιν διὰ νὰ φύγῃ τὸν πόλεμον· ὄθεν ἔμειναν καὶ πάλιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατὰστασιν, διωκόμενοι καὶ φονευόμενοι ἀπὸ τοὺς κάτωτους, οἱ ποντικοί.

Ἐλεύθερός νὰ ζῆ μὴν ἐλπίζῃ ὅστις προιμαῖ τῆς ἐλευθερίας τὴν ζωὴν.

4

ΑΛΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΗΔΩΝ

Εἰς ὑψηλοῦ δένδρου κλάδους καθήμενη ἐκελάδει, κατὰ τὴν συνήθειάν της, ἡ ἀηδών. Ἐπλησίασεν, ὡς τὴν ἤκουσεν, ἡ ἀλώπηξ· καὶ ἀφοῦ μὲ ὑπερβολικούς ἐπαίνους τὴν ἐγκωμίασε, Κάμε με τὴν χάριν, τὴν εἶπε, νὰ καταβῆς εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου διὰ νὰ ἀπολαύσω περισσότερον τῆς φωνῆς σου τὴν γλυκύτητα

Ἐπήκουσε μετὰ χαρᾶς ἡ ἀηδὼν καὶ ἡ ἀλώπηξ πάραυτα τὴν κατέσχισε, λέγουσα· Παρὰ τὴν φωνήν σου, ζῶον ἀνόητον, γλυκύτεραι εἶναι εἰς ἐμὲ αἱ σάρκες σου.

Τότε μάλιστα εἶναι ἐπικίνδunami οἱ κόλακες, ὅταν ἐπαινῶσι ἀληθινὰ προτερήματα.

5

ΛΕΩΝ ΚΑΙ ΓΑΔΑΡΟΣ

Ἦκουσε τὸν γάδαρον ὀγκανίζοντα ὁ λέων, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ὀλιγοθυμήσῃ ἀπὸ τὸν φόβον του. Ἐποῦ ἔπαυσε τὸν ὀγκανισμόν ὁ γάδαρος, ὁ λέων θέλων νὰ μάθῃ ποίου φοβεροῦ θηρίου εἶναι ἡ τόση φωνή ἐπλησίασε μὲ συσιολὴν μεγάλην. Τοῦτο βλέπων ὁ γάδαρος, ὤρμησε κατὰ τοῦ λέοντος, ὀγκανίζων δυνατώτερα παρὰ τὸ πρῶτον. Παῦσε, γελοῖοτατε γάδαρε, εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν ὁ λέων ἂν ἐπλάνησες τὴν ἀκοήν μου, βλέπουσιν οἱ ὀφθαλμοί μου, ὅτι εἶσαι ζῶον ἐπιτήδειον νὰ θεραπεύσῃς τὴν πεινάν μου.

Ὁ μῦθος πρὸς τοὺς τολμῶντας περισσότερον ἀπ' ὅ,τι δύναται.

6

ΠΟΝΤΙΚΟΣ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΣ

Ποντικός, μὴν ἀρκούμενος εἰς ὅσας ἔκλεπτε καθημέραν τροφάς, ἐβασανίζετο μὲ τὴν ἐπιθυμίαν κομματίου κρέατος, τὸ ὀποῖον δὲν ἐχώρει τῆς φωλεᾶς του ἢ τρύπα. Ἐποῦ ἐσυμβουλεύθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἀπεφάσισε νὰ πλατύνῃ τὴν τρύπαν, διὰ νὰ δύναται εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κλέπῃ καὶ μεγάλα

καὶ μικρά. Ἄλλὰ τὴν ἐπλάτυνε τόσον πολὺ, ὥστε ὁ κάτω¹, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἕξωθεν ἀκούσει τὸ συμβούλιον, ἐμβῆκε πάραυτα καὶ τὸν ἐξωλόθρευσε μὲ ὄλην του τὴν συγγένειαν.

Ἔφερε πολλοὺς πολλὰκις εἰς ἀπώλειαν ἢ πλεονεξία.

7

ΑΡΑΧΝΗ ΚΑΙ ΜΥΙΑ

Μυία, βλέπουσα τὸ κυκλοτερές ὕφασμά τινος ἀράχνης, καὶ θαυμάζουσα τὴν τέχνην τῆς πλοκῆς, ἐπλησίασε νὰ τὸ θεωρήσῃ ἀκριβέστερα, καὶ ἐμπλέχθη εἰς αὐτὸ τόσον ἰσχυρά, ὥστε δὲν εἶχε πλέον πῶς ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀράχνην. Τὴν ἐπαρεκάλει λοιπὸν νὰ λύσῃ τοὺς δεσμούς της, ἐνθυμίζουσα καὶ παλαιὰν εὐεργεσίαν τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει εἰς αὐτήν. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σὲ βοηθήσω, ἀπεκρίθη ἡ ἀράχνη, ἐπειδὴ ἡ φύσις μ' ἔμαθε νὰ πλέκω καὶ ὄχι νὰ διαλύω τὰ πλεγμένα;

Εἶναι εἰς ἀνθρώπους τινὰς ὁ δόλος τόσον ἐμφυτος, ὥστε ἄλλο παρὰ νὰ κακοποιῶσι δὲν ἐξεύρουν.

8

ΑΙΓΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΑ

Ἀνακατώθησαν μίαν τῶν ἡμερῶν αἰγίδια μὲ πρόβατα. Τῶν προβάτων ὁ βοσκός, ἀγανακτήσας, ὠνείδιζε τὸν αἰγιδοβοσκόν, ὡς αἴτιον τῆς συγχύσεως. Μὴ ταράττεσαι, τὸν εἶπεν οὗτος· βλέπεις τὸν ἀπόκρημον ἐκεῖνον λόφον τὸν κατανικρῦ; Ἄς τὰ πλησιάσωμεν ἐκεῖ, καὶ μόνα θέλουν χωρισθῆ ἕν ἀπὸ τ' ἄλλο.

¹ Γάτος.

Μόλις ξείμωσαν τὸν λόφον, κ' ἔδραμαν μετὰ χαρᾶς εἰς τοὺς κρημνοὺς καὶ βράχους τὰ αἰγίδια, καὶ ἀφῆκαν εἰς τὴν πεδιάδα μόνα τὰ πρόβατα.

Ὅταν θέλῃς νὰ γνωρίσῃς ἄνθρωπον, δίδε συνεχῶς ἀφορμὰς εἰς αὐτὸν νὰ φανερώῃ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὰς διαθέσεις.

9

ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΤΟΝ

Τί κακὸν εἶναι τοῦτο, ἔλεγε λύκος πρὸς πρόβατον, οὐ ἔχω περισσοτέραν γνῶσιν παρὰ σέ, κανεὶς δὲν ἀμφιβάλλει καὶ ὄμως ἡ ζωὴ σου εἶναι ἀσυγκρίτως εὐτυχεστέρα τῆς ἰδικῆς μου. Ἐσὲ περιποιῶνται καὶ σκύλοι καὶ ἄνθρωποι· ἐμὲ δὲ προσπαθοῦν νὰ κακοποιήσωσιν, ὡς ἐχθρὸν ἄσοπονδον. Καὶ διὰ τί θέλεις νὰ ἦσαι εὐτυχής, τὸν ἀπεκρίθη τὸ πρόβατον, ὅταν ἡ πολλή σου γνῶσις εἰς ἄλλο δὲν καταγίνεται, παρὰ νὰ πλανήσῃ τὴν ἀπλότητά μου, καὶ νὰ στερήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' ὅσα τοὺς ὠφελῶ; Παῦσε νὰ πολεμῆς τοὺς ἄλλους, καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν θέλει σὲ πολεμήσει.

Βλάπτει πλέον παρὰ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον ἡ γνῶσις, ὅταν δὲν ἦναι συνωδευμένη μετὰ τὴν ἀρετήν.

10

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΛΥΚΟΣ

Πληγωμένος ἀπὸ κυνηγὸν λύκος, ἐφθάσεν εἰς δάσος βαθύ, ὄπου, νὰ ὑπάγῃ παρέκει μὴ δυνάμενος, ἔπεσεν ὀλιγοθυμισμένος. Τὸν εἶδε, διαβαίνουσα ἐκεῖθεν ἀλώπηξ, καὶ νομίσασα νεκρὸν, ἔδραμε μετὰ χαρᾶς νὰ τὸν κατασχίσῃ. Μόλις ἐπλησίασε,

καὶ ὁ λύκος ἐουνέφερεν ἀπὸ τὴν ὀλιγοθυμίαν, καὶ ἐπροσπάθει νὰ σηκωθῆ. Ἡ ἀλώπηξ, χωρὶς νὰ συγχισθῆ, Φίλε, τὸν εἶπε, σὲ εἶδα μακρόθεν πάσχοντα, καὶ ἔτρεξα εἰς βοήθειάν σου· εἶπέ με, εἰς τί δύναμαι νὰ σὲ ὠφελήσω; Σὲ εὐχαριστῶ, τὴν ἀπεκριθῆ χαμογελῶν ὁ λύκος. Κατὰ μὲν τὸ παρὸν δὲν ἔχω χρεῖαν βοήθειάς, εἰς δὲ τὸ ἐξῆς, σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ μὲ πλησιάσῃς, ὅταν μὲ βλέπῃς καταγῆς.

Ἐποκρίνεται τὸν φίλον ὁ πανοῦργος ἐχθρός, ὅταν χάσῃ τὴν ἐλπίδα νὰ σὲ βλάψῃ.

11

ΛΥΚΟΣ ΓΕΡΩΝ

Φνοικὰ τὰ πρόβατα φοβοῦνται τοὺς λύκους, καὶ μακρύνονται ὅσον εἶναι δυνατὸν ἀπ' αὐτούς. Ἀλλὰ μίαν τῶν ἡμερῶν πλανηθὲν ἀπὸ τὴν ποιμνὴν πρόβατον, ὑπάντησε πολλὰ γηραλέον λύκον, καταγῆς ἐξαπλωμένον, καὶ ἀναστενάζοντα τὴν ἀδυναμίαν του. Ἐπόνεσεν ἡ ψυχὴ του, καὶ εἰμίωσε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί πάσχει. Ὁ λύκος, ὑποκρινόμενος τὸν κωφόν, τὸ ἐπαρακάλεσε νὰ ἔλθῃ σιμώτερον· καί, ὡς ἐπλησίασε, τὸ κατέσχιεν ἀσπλάγχχνος καὶ τὸ ἔφαγεν.

Ἐκ τούτου ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ φανερόνουσα τῆς κακίας τὸ ἀμετανόητον πολλῶν ἀνθρώπων παροιμία:

Ὁ λύκος, κᾶν ἐγήρασε, κ' ἤλλαξε τὸ μαλλὶν του,
Μήτε τὴν γνώμην ἤλλαξε, μήτε τὴν κεφαλὴν του.

12

ΕΛΑΦΟΣ ΚΑΙ ΣΚΥΛΟΣ

Ἐπερίπαιζεν ἔλαφος σκύλον, ὅτι γεννᾶται μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κλεισμένους. Τὴν ἀπεκριθῆ γελῶν ὁ σκύλος· Ἀλλὰ σὺ

εἶπέ με, τί σ' ὠφέλησε τὸ νὰ βλέπης ἀπὸ γενετῆς, ἐπειδὴ μηδ' ἀπ' αὐτὴν τῶν ποδῶν σου τὴν ταχύτητα βοηθουμένη ἢ ὄρασις νὰ σ' ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ κνηγῆματά μου δὲν εἶναι καλή;

Γελοῖοι γίνονται ὅσοι δι' οὐτιδανὰ ἐλαττώματα ὄνειδίζουσι τοὺς ἔχοντας μεγάλα προτερήματα.

13

ΑΣΠΑΛΑΞ

Ἔλεγεν ἀσπάλαξ πρὸς τὴν μητέρα του Βλέπεις, μῆτέρ μου, τὸν κνηγόν, ὅστις ἔρχεται μακρόθεν πρὸς ἡμᾶς; Ψεύδουσαι, τὸν ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ, ἐὰν ἦσαι γνήσιόν μου τέκνον. Καὶ ὁ ἀσπάλαξ πάλιν πρὸς αὐτήν· Δὲν ἀκούεις κἄν τὴν φωνὴν τοῦ σκύλου του; Πιστεύω, εἶπεν ἡ μήτηρ, ὅτι ἀκούεις σκύλου φωνήν, ἀλλ' ὄχι ὅτι βλέπεις κνηγόν.

Μὴ κανχῶσαι ματαιῶς εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἔχεις προτερήματα.

14

ΥΑΙΝΑ ΚΑΙ ΛΕΩΝ

Μὴ νομίζης, ἔλεγεν ὕαινα πρὸς λέοντα, ὅτι εἶσαι ἰσχυρότερός μου. Σὺ ἀπὸ μόνα τὰ ζῶντα ζητεῖς καὶ λαμβάνεις τὴν τροφήν σου, ἐγὼ δὲ καὶ τὰ νεκρὰ σῶματα σκάπτουσα πολλάκις σύρω ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς. Γελάσας ὁ λέων ἀπεκρίθη· Ψυχὴν ἀγριωτέραν, ὄχι σῶμα ἰσχυρότερον, ἀποδείχνει τοῦτό σου τὸ ἔργον, ὕαινα.

Ἀπὸ δύο κακολόγους θηριωδέστερος εἶναι ὅστις μηδὲ τοὺς ἀποθανόντας παύει νὰ κακολογῇ.

15

ΤΙΓΡΙΣ ΚΑΙ ΛΕΩΝ

Εἰς τοῦ λέοντος τυράννου τὴν ἀδλὴν εἶχε τὸ πρῶτον ἀξίωμα ὁ τίγρις. Ἄλλ' ὁ μὲν λέων, ὁσάκις ἤσθάνετο τροφῆς χρεῖαν, ἐθυσίαζεν ἐν ἀπὸ τὰ ζῶα, ἔπειτα ἔμενεν ἡσυχος, ἕως πάλιν νὰ πεινάσῃ, ὁ δὲ τίγρις, καὶ χωρὶς ἀνάγκης, κατεξέσχιζεν ὅ,τι εὔρισκεν ἐμπρὸς του. Τὰς καθημερινὰς ταύτας ἀδικίας βαρυνόμενα τὰ ζῶα, ἀπεφάσισαν νὰ προσκλαυθῶσιν εἰς αὐτὸν τὸν λέοντα. Ἄλλ' ἡ ἀλώπηξ τὰ ἐμπόδισε, λέγουσα: Μὴν ἐλπίζετε νὰ διορθωθῆ ὁ τίγρις, μηδ' ἂν κολασθῆ σκληρότατα ἀπὸ τὸν λέοντα ἢ αὐτὸς εἶναι, ἢ ἄλλος γένη ἀντ' αὐτοῦ δεύτερος μετὰ τὸν τύραννον, ἐξανάγκης τοιαῦτα πρέπει νὰ ἦναι τὰ ἔργα του.

Τῶν τυράννων οἱ ὑπηρέται γίνονται τυραννικότεροι παρὰ τοὺς δεσπότας.

16

ΕΛΕΦΑΣ ΚΑΙ ΣΚΥΛΟΣ

Ἠρώτησε σκύλος ἐλέφαντα: Διὰ τί ἐγὼ μὲν εἶμαι τόσον πολύγονος, συναστρεφόμενος μὲ τοὺς ἀνθρώπους· σὺ δὲ ποτὲ δὲν γεννᾷς, εὐρισκόμενος μὲ αὐτούς; Δὲν θέλω, ἀπεκρίθη ὁ ἐλέφας, νὰ βλέπω, ὡς ἐμέ, δουλωμένα καὶ τὰ τέκνα μου.

Ν' ἀποστρέφονται καὶ τὰς φρυκτὰς διαθέσεις καὶ στοργὰς τῆς ψυχῆς ἀναγκάζει ἡ δουλεία πολλοὺς.

17

ΕΛΕΦΑΣ ΚΑΙ ΧΟΙΡΟΣ

Τί καυχᾶσαι εἰς τὸ μέγεθος τοῦ σώματός σου, ἔλεγε χοῖρος πρὸς ἐλέφαντα, ἐπειδὴ ὁ πολλὰ μικρὸς ἐγὼ μὲ μόνην τὴν φω-

νήν μου σὲ βάλλω εἰς φυγήν ; Ἡ ἀηδία, χοῖρε, τῆς φωνῆς, ὄχι τῆς ἀνδρείας σου ὁ φόβος, μὲ ταράσσει, ἀπεκρίθη ὁ ἐλέφας.

Καυχῶνται οἱ ἀνόητοι εἰς ὅσα πολλάκις ἔπρεπε νὰ ἐντρέπονται.

18

ΜΥΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑ

Μυῖα καυχωμένη πρὸς μέλισσαν ἔλεγεν· Ἐγὼ μὲν συγκατοικῶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἐμβαίνω εἰς αὐτὰ τῶν βασιλέων τὰ παλάτια, παραστέκω εἰς τὰς βασιλικὰς τραπέζας ἀκάλεστος, καὶ γεύομαι χωρὶς κόπον, πολλάκις καὶ πρὶν αὐτοὶ ἀπλώσωσι τὰς χεῖρας, τὰ νοστιμώτερα βρώματα· σὺ δὲ κοπιάζεις ὄλην τὴν ἡμέραν, κλεισμένη εἰς κυψέλιον, ἢ, ἂν ἐκβῆς πρὸς ὀλίγον, περιέρχεσαι τὰ δάση, συναθροίζουσα τὴν ἀναγκαίαν ὕλην, διὰ νὰ κατασκευάσῃς τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον τρέφει περισσότερον τὰς μυίας καὶ τοὺς ἀνθρώπους παρὰ σέ. Δικαίως, ἀπεκρίθη ἡ μέλισσα, ἤθελες καυχᾶσθαι εἰς τὴν τόσῃν σου ἀργίαν καὶ τρυφήν, ὦ μυῖα, ἐὰν ἀπ' αὐτὰς ἐκέρδαινες κᾶμμίαν τιμὴν. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσον βαρηνένοι ἀπὸ τὴν ἀναιοχνητίαν σου, ὥστ' ἐκατασκέυασαν ἐπίτηδες ὄργανα, τὰ μυιαστήρια, διὰ νὰ σὲ διώκων ἀπὸ τοὺς οἴκους των.

Εἰς ἐκεῖνον πρέπει ἡ τιμὴ, ὅστις ὠφελεῖ τοὺς ἄλλους μὲ τοὺς κόπους του, καὶ ὄχι ὅστις ἀργὸς αὐτὸς δαπανᾷ τὰ ἀπὸ ἄλλους ἀποκτώμενα.

19

ΠΙΘΗΚΟΣ ΚΑΙ ΣΚΥΛΟΣ

Εἰς ἀνδρὸς πλουσίου οἶκον μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ζώων ἦτο καὶ ἓνας πῖθηκος. Εἶπε πρὸς αὐτὸν μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ σκύλος·

Τὰ ἄλογα σύρουσι τοῦ κοινοῦ ἡμῶν αὐθέντου τὰ ἀμάξια, τὰ βόδια γεωργοῦσι τοὺς ἀγρούς του, τὰ πρόβατα τὸν ὠφελοῦν μὲ τὸ γάλα καὶ μὲ τὸ μαλλίον, ἐγὼ φυλάσσω καὶ αὐτὸν καὶ ὄλα του τὰ ὑπάρχοντα· ἀλλὰ σὺ, Πιθήκε, ἔχεις νὰ μὲ εἴπης, ποίαν ὠφέλειαν προξενεῖς εἰς αὐτόν; Ὀλίγην ὠφέλειαν νομίζεις, ἀπεκρίθη ὁ Πιθήκος, ὅτι τὸν προξενῶ μὲ τὰ βωμολόχα μου παιγνίδια;

Πιθήκου χρεῖαν ἀναπληροῦσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν πλουσίων οἱ κόλακες.

20

ΒΟΣΚΟΥ ΠΑΙΔΑΡΙΟΝ

Πολλὰ καὶ μεγάλα βόδια ἔβοσκε μικρὸν παιδάριον καὶ μὲ πολλὰ μικρὸν ραβδίον τὰ κατεύθυνεν εἰς τὸν δρόμον. Τοῦτο βλέπουσα γραῖα τις, τέκνον μου, τὸν εἶπε, δὲν γνωρίζεις πόσον κίνδυνον τρέχεις· ἀλλ' ὡς ἂν ἦσο ἄλλος Ἑρακλῆς, κτυπᾶς τόσα μεγάλα ζῶα, ἐν ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον ἀρκεῖ νὰ καταπατήσῃ πολλοὺς ἄνδρας. Μηδ' ὁ Ἑρακλῆς, ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, ὦ μῆτέρ μου, ἤθελεν εἶσθαι καλὸς νὰ τὰ κυβερνήσῃ, ἐὰν εἶχαν ὅσου ἔχω λογικοῦ τὸ ἦμισυ.

Ἄδύνατος φρόνιμος νικᾷ πολλοὺς ἰσχυροὺς ἀνοήτους.

21

ΤΟ ΔΙΣΣΑΚΙΟΝ ΤΟΥ ΑἰΣΩΠΟΥ

Ὁλος ὁ κόσμος ἐξεύρει τοῦ Αἰσώπου τὸ δισάκιον· καὶ ὄλοι τὸ κρατοῦσιν εἰς τοὺς ὄμους, βάλλοντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ

μέρος τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εἰς τὸ ὀπισθεν τὰ ἰδικά των. Πόθεν ὅμως ἔλαβεν ἀρχὴν ἢ τοιαύτη θεοίς, κανεὶς δὲν μᾶς τὸ ἐφανέρωσε. Καὶ ἀρχὰς οἱ ἄνθρωποι ἔθεται τὸ δισσάκκιον, ὥστε νὰ βλέπωσι χρεμασμένους ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ τοὺς δύο σάκκους ἐντάμα. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλάκις, παραβάλλοντες τὰ ἰδικά των μὲ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, εὗρισκαν ἐλαφρότερα τὰ ξένα (τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκακοφαίνεται πολὺ), ἤλλαξαν τὴν θέσιν τοῦ δισσακκίου, βάλλοντες τὰ ἰδικά των ὀπίσω.

Ὅσάκις σὲ σκανδαλίζει ἄλλου ἀμάρτημα, σιρέφε ἔμπροσθεν τὸ ὀπισθινὸν μέρος τοῦ δισσακκίου.

22

ΧΡΕΩΦΕΙΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΣΤΗΣ

Κακὸς χρεωφειλέτης, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰς καθημερινὰς τοῦ δανειστοῦ ἀναζητήσεις, ἔσποιησεν εἰς τῆς αὐτῆς του τὸ πρόθυρον εὐκαιρὰ πολλὰ πιθάρια. Ὡς εἶδεν ἐρχόμενον τὸν δανειστήν, ἔδραμε μὲ γελαστὸν πρόσωπον, καὶ τὸν εἶπε· Φίλε, μὴ φροντίζης πλέον περὶ τοῦ δανείσματος· ἐάν, ὅσα βλέπεις, δύνασαι νὰ μὲ δανείσης ἄλλα τόσα πιθάρια, διὰ τὸ ἐρχόμενον τρύγος, καὶ οὐ θέλεις πληρωθῇ, καὶ εἰς ἐμὲ πλοῦτος ἀρκετὸς μέλλει νὰ μείνῃ. Ἐγέλασεν εἰς τοῦτο ὁ δανειστής, καὶ ἐρωτώμενος τὴν αἰτίαν ἀπεκρίθη· Γελῶ τὴν ἀνοησίαν μου, ὅστις δανείζω εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, καὶ μὴν ἔχοντες ἀμπέλια, τρυγῶσι.

Πιστενε ὅτι μὴδὲ τὰ δυνατὰ θέλει κάμει, ὅστις σὲ ὑπόσχεται ἀδύνατα.

23

ΟΙΚΟΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΗΣ

Οικοκύριος, ἀπλούστατος τὸν νοῦν, ἐσηκώθη μίαν τῶν νυκτῶν ἀπὸ τὴν κλίνην, καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὸ παράθυρον, νὰ μάθῃ πόθεν ἤρχετο ὁ ἀκουόμενος κτύπος. Καὶ ὡς εἶδε κλέπτην προοιζόντα τὴν θύραν τοῦ Ἀνθρώπου, ἐφώναξε, τί κάμνεις αὐτοῦ; Δὲν βλέπεις, τὸν ἀπεκρίθη ὁ κλέπτης, ὅτι σημαίνω λύραν; Καὶ διὰ τί δὲν ἀκούω λύρας ἤχον; εἶπε πάλιν ὁ οἰκοκύριος. Αὔριον, ἀπεκρίθη ὁ κλέπτης, θέλεις τὸν ἀκούσει. Τὸν ἐκαλονόμισεν ὁ οἰκοκύριος, καὶ στρέψας εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἔπεσεν εἰς ὕπνον βαθύτατον. Τὸ δὲ πρωῶν ἐξυπνήσας, πλὴν τῆς κλίνης ἄλλο τίποτε δὲν εὔρεν εἰς τὸν οἶκόν του.

Τόσῃν πάσχουσι τυφλότητα πολλοί, ὥστε δὲν αἰσθάνονται μηδὲ παρόντα τὸν κίνδυνον.

24

ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗ

Ἔλεγε πρὸς τὸν ἥλιον ἡ σελήνη Τί καυχᾶσαι ὅτι εἶσαι λαμπρότερός μου; δὲν ἀκούεις πόσον ἀγανακτοῦν κατὰ σοῦ οἱ ἀπὸ τὰς φλόγας σου καίμενοι τὴν ἡμέραν ὅλην γεωργοί, καὶ μετὰ πόσῃν εὐχαρίσῃσιν βλέπουσι τὴν νύκτα τὸ φῶς μου; Τὸ φῶς σου, ἀπεκρίθη ὁ ἥλιος. εἶναι φῶς ἰδικόν μου. Τὴν ἡμέραν τὸ τοξεύω κακοτηδὸν εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ θρῆψῃ ὅσα σπείρουσιν ἢ φυτεύουσιν τὴν νύκτα τὸ πέμπω διὰ σοῦ ἡμερώτερον, νὰ παρηγορῇ τοὺς κόπους των.

Ὡς εἰς ἴδια, εἰς ὅσα λαμβάνουν ἀπ' ἄλλους καυχῶνται ἀνοήτως πολλοί.

25

ΜΕΘΥΣΟΣ ΠΑΤΗΡ ΚΑΙ ΥΙΟΣ

Δὲν ἐντρέπεσαι, ἔλεγε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ μέθυσος πατήρ, νὰ πίνης τόσον πολὺ; Πάτερ μου, ἀπεκρίθη κλονούμενος ἀπὸ τὴν μέθην ὁ υἱός, φοβοῦμαι μὴ φανῶ καταφρονητής σου, ἐὰν δὲν μιμοῦμαι τὰς πράξεις σου.

Μάταια νουθετεῖς τοὺς ἄλλους, ἂν δὲν ἀπέχης ἀπ' ὅσα ν' ἀπέχουσι τοὺς παραγγέλλεις.

26

ΓΥΝΗ ΦΙΛΑΝΔΡΟΣ

Ἐλεγέ τις πρὸς τὴν γυναῖκά του· Διὰ τί δὲν μιμῆσαι τὴν γειτόνισαν ἡμῶν; Ὁλην τὴν ἡμέραν τὴν βλέπω εἰς τὸ παράθυρον προσμένουσαν τὸν ἄνδρα της· σὺ δὲ πρὸς ἐμὲ παρόμοιον ἀγάπης σημεῖον ποτὲ δὲν ἔδειξες. Καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἀπεκρίθη· Ἐνόσω ἡ γειτόνισσα προσμένει τὸν ἄνδρα της εἰς τὸ παράθυρον, ἐγὼ, φίλε μου, διατρίβω εἰς τὸ μαγειρεῖον, φροντίζουσα νὰ εὖρῃς, ὅταν ἐπιστρέψῃς, ἕτοιμον τὸ γεῦμα.

Τόσον πρέπει νὰ τιμῶνται τῶν ἀνθρώπων αἱ πράξεις, ὅσον εἶναι ὠφέλιμοι.

27

ΝΕΟΣ ἈΣΩΤΟΣ

Νέος ἄσωτος, ἀφοῦ κατεσκόρπισε τὴν πατρικὴν του οὐσίαν, ἔκλαιε καθήμενος γυμνός καὶ ἀνυπόδητος πλησίον τῆς γραίας μητρὸς του. Καὶ ἡ μήτηρ, νομίσασα μετανοίας ἀποτέλεσμα τὰ

δάκρυά του, μὴ λυπεῖσαι, τέκνον μου, τὸν εἶπε. Σὲ χαρίζω ἐν ἀπὸ τὰ δύο μου ἀμπέλια· ἐὰν λάβῃς φροντίδα νὰ τὸ καλλιερ- γῆς, ἀρκετὸν εἶναι καὶ νὰ σὲ ἐνδύῃ καὶ νὰ σὲ τρέφῃ. Ὡ πόσον εὐφρανεῖς τὴν λυπημένῃν μου ψυχὴν, γλυκιάτη μου μητέρα! ἀπεκρίθη ὁ ἄσωτος· δὲν θέλει τολμήσει νὰ μὲ δνειδίσῃ πάλιν ὁ σύντροφος καὶ συμπότης μου ὅτι δὲν μ' ἔμεινε πλέον τίποτε νὰ πωλήσω.

Χαλινόνετε, ὦ νέοι, τῆς ψυχῆς τὰ πάθη, πρὶν μεταβαλθῶσι εἰς ἕξεις.

28

ΔΟΥΛΟΣ ΚΕΝΟΔΟΣΟΣ

Ἄνδρὸς ἐνδόξου δοῦλος, συνοδεύων τὸν αὐθέντην του, ἐφαν- τάσθη ὅτι αἱ γινόμεναι πρὸς τοῦτον προσκυνήσεις τῶν ἀπαντιών- των, ἐγίνοντο καὶ πρὸς τοὺς δύο. Ὄθεν, ἐπιθυμῶν νὰ μὴν ἔχῃ κοινωνὸν τῆς τόσης τιμῆς κανένα, ἠθέλησε μίαν τῶν ἡμε- ρῶν νὰ περιέλθῃ τὴν πόλιν μόνος. Ἄφ' ὅσους ἀπήνησε τῶν γνωρίμων εἰς μόνος τὸν ἐκύτταξε, καὶ προστάξας αὐτὸν ἐξ ὀνό- ματος νὰ πλησιάσῃ· Πρόσφερε, τὸν εἶπε, τὰς ταπεινάς μου προσκυνήσεις πρὸς τὸν αὐθέντην σου.

Τὰς εἰς ἄλλους διδομένας τιμὰς πολλοὶ τὰς φαντάζονται ἰδικὰς των.

29

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΥΙΟΣ

Μαθητὴς ἀπὸ σχολεῖον, κλέψας τοῦ συμμαθητοῦ τὴν σχεδιο- θήκην, τὴν ἔφερεν εἰς τὴν μητέρα του· καὶ ἐκείνη, ἀντὶ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, τὸν ἐπαίνεσε. Μὲ τὸν καιρὸν, ἄρχισε νὰ κλέπτῃ καὶ

τιμώτερα πράγματα, ἕως πιασθεὶς κατεδικάσθη ὡς κλέπτῃς εἰς θάνατον. Ἐκλαίεν ἡ μήτηρ ἀπαρηγόρητα, ἀκολουθοῦσα τὸν υἱὸν εἰς τῆς καταδίκης τὸν τόπον. Ὁ δὲ υἱὸς σιραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτήν· Τί θρηνεῖς ματαίως δυστυχεστάτῃ μου μῆτερ; Μῆτε σὺ μὲ στεροθῆῃν ἤθελες, καὶ ἐγὼ τὸν ἄτιμον τοῦτον θάνατον ἤθελ' ἀποφύγειν, ἐὰν ὅτε σ' ἔφερα τὴν σχεδιοθήκην, μὲ ἀνάγκαζες νὰ τὴν ἐπιστρέψω εἰς τὸν συμμαθητὴν μου.

Μικρὰ εἰς τὸ φαινόμενον σφάλματα, ἀμελούμενα καταρχάς, φέρουσιν εἰς μεγάλας δυστυχίας τοὺς ἀνθρώπους.

30

ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

Διὰ νὰ μὴ καταλύῃ τὰ φορέματά του, ἐπενόησε φιλάργυρός τις νὰ μένῃ γυμνὸς ὅσον εὐρίσκετο εἰς τὸν οἶκον. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπέρασεν ὑποκάτω τοῦ παραθύρου εἰς ἀπὸ τοὺς χρωφειλέτας αὐτοῦ, καὶ θέλων νὰ ἐκδικηθῇ διὰ τοὺς ἀνυποφόρους τόκους, τὸν ἔκραξε μεγαλοφώνως καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισεν, ὡς ἐτοιμαζόμενος νὰ ταξειδεύῃ εἰς τὴν Ἰνδίαν. Μόλις ἤκουσε τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο μήνυμα ὁ φιλάργυρος, κ' ἐξεπήδησεν, ὡς ἦτο, γυμνὸς ἔξω τῆς θύρας, καὶ κρατήσας μὲ μεγάλην ὀργὴν τὸν ἀνθρώπον, ἐζήτηε νὰ τὸν πληρώσῃ πρὶν ἀποδημήσῃ. Τότε ὁ χρωφειλέτης, ὑψώσας τὴν φωνήν, ἐκάλει εἰς βοήθειαν τοὺς διαβάτας, λέγων· Ἐλευθερώσατέ με ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ἡ μαρτία του τὸν κάμνει νὰ μὲ φαντάζεται χρωφειλέτην, καὶ νὰ φοβῆται μὴν ὑπάγω εἰς τὴν Ἰνδίαν, ἐγὼ ὅσις μὴδ' εἰς κανένα τόπον ἄλλον πλησιόχωρον ἐταξείδευσα ποτέ. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ παρόντες, βλέποντες καὶ τὴν γυμνότητα

τοῦ φιλαργύρου, τὸν ἔδεσαν ὡς ἀληθινὰ μαριακόν, καὶ τὸν ὑπῆ-
γαν εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

31

ΝΑΥΑΓΙΟΝ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΩΝ

Δύο ἀδελφοὶ ταξειδεύοντες ἐνανάγησαν. Πρὶν συντριφθῆ τὸ πλοῖον ὁ νεώτερος, ἐκδυθεὶς ἐρρήχθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κολυμβῶν ἐσώθη εἰς τὸ πλησιέστερον νησίον, καὶ ἐκεῖθεν ἐπέ-
ρασεν εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐρωτώμενος περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀπεκρίθη Ἐνόσω ἐουμβούλευα τὸν ἀδελφόν μου νὰ κάμη, ὡς ἐγώ, ἐκεῖνος ἔτασσε λαμπάδας εἰς τὸν Ἅγιον Νικό-
λαον, νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὸν παρόντα κίνδυνον· καὶ οὕτως ἐπίνγη Ἄκουσας ταῦτα ὁ δυνατυχῆς πατήρ· Δὲν ἐξεύρω, τέκνον μου, τὸν εἶπε, τί πλέον νὰ θρηνησῶ, τὸν θάνατον, ἢ τὴν μωρίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅστις ἀγνοοῦσεν ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἀφίνει εἰς τὴν κακὴν τῶν τύχην τοὺς μὴ θέλοντας νὰ μεταχειρίζονται τὰ πρός σωτηρίαν ἐπιτήδεια μέσα.

32

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΗΣ

Διδάσκαλος, βλέπων ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅστις ἔσκυψε νὰ ἐπάρῃ τὸ ὄποϊον εὔρε καταγῆς σῦκον, τὸν ἤλεγξεν ἀδιστηρὰ ὡς κοιλιάδουλον· καὶ ἀρπάσας μὲ μεγάλην ὀργὴν τὸ σῦκον, τὸ κατέπιεν αὐτός.

Πολλὰι πολλάκις συμβουλαὶ καὶ νοουθειήσεις ἀποβλέπουσι τὸ συμφέρον τοῦ συμβουλευόντος.

ΧΩΡΙΚΟΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΗΣ

Χωρικός τις, ἀκούσας ὅτι οἱ ξενιτευόμενοι καὶ ἀργύρια κερδαίνουνσι καὶ νοῦν ἀποκτῶσι περισσότερον παρὰ τοὺς ἄλλους, ἠθέλησε καὶ αὐτὸς νὰ ταξειδέσῃ. Ἀφοῦ ἀπεχαιρέτισε τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, ἐπροπάτησεν ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ πρὸς τὸ βραδὸν ἀπάντησε πολλὰ μικρὸν ποτάμιον. Ἀντὶ νὰ τὸ περάσῃ, ἐστάθη ὅλην τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν προσμένων νὰ ἀπορρεύσῃ. Ἀλλὰ βλέπων ὅτι τὸ ρεῦμα δὲν ἔπαυεν, ἐστράφη εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ ἐρωτώμενος ἀπὸ τὴν γυναῖκά του· Διὰ τί τόσον ἐργήγορα ὀπίσω; τὴν ἐδιηγῆθη τοῦ ποταμοῦ τὸ ἐμπόδιον. Καὶ πῶς, τὸν εἶπεν ἐκείνη, ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ὀνομάσασα γνωστοὺς ἀνθρώπους τοῦ χωρίου, τὸν περῶσι καθημέραν; Δὲν ἐξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, πῶς κάμνουν ἐκεῖνοι· δι' ἐμέ, εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ ταξειδέσω.

Τὸν χωρικὸν τοῦτον ὁμοιάζουσιν ὅσοι ἀποδίδουν εἰς τὸν Θεὸν τὰς διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν μωρίαν ἀποτυχίας.

ΚΛΕΠΤΗΣ ΦΩΤΟΣΒΕΣΤΗΣ

Τὴν νύκτα τις περιπατῶν, ἐσύντριβε τῶν ἀπαντώντων τὰ φανάρια. Ἐπιάσθη ὡς μανιακός, καὶ ἐρωτώμενος διὰ τί φέρεται μὲ τόσην ὀργὴν εἰς τὰ φανάρια, ἀπεκρίθη· Καὶ τὸν ἥλιον αὐτόν, ἂν ἦτο δυνατὸν, ἠθέλα μετὰ χαρᾶς σβέσει. Ἐξετασθεὶς ἀκριβεστερον, εὐρέθη κλέπτης τὸ ἐπάγγελμα.

Μην ἔχη τάχα παρομοίαν ἀφορμὴν καὶ τὸ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν μῖσος τινῶν ἀνθρώπων;

35

ΟΙΝΟΣ ΚΡΥΦΙΟΓΝΩΣΤΗΣ

Ἐποῦ ἔπλασεν ὁ Ζεὺς τοὺς ἀνθρώπους, ἐκάλεσεν ὄλους τοὺς θεοὺς εἰς κρίσιν τοῦ πλάσματός του. Ὅλοι ἔκριναν τὸ δημιούργημα τέλειον, καὶ ἐπαίνεσαν τὴν μεγάλην τοῦ Διὸς σοφίαν. Μόνος ὁ Μῶμος, ὑψώσας τὴν φωνήν, εἶπεν. Ὅ,τι σεῖς νομίζετε τέλειον, ἐγὼ εἰς αὐτὸ εὐρίσκω μέγα ἐλάττωμα. Καὶ ἐρωτηθεὶς Ποῖον; ἀπεκρίθη, ὅτι ἔπρεπεν ὁ Ζεὺς νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὸ στήθος τῶν ἀνθρώπων μίαν θυρίδα, καὶ μίαν ἄλλην εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς, διὰ νὰ βλέπῃ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἕνας τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ μὴν ἀπατᾶται διὰ τὴν ἄγνοιαν. Ἐταράχθησαν οἱ θεοὶ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Μώμου ταύτην· ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἐπρόσιαξε τὸν Διόνυσον νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ φυτεύωσιν ἀμπέλια, λέγων, ὅτι ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τούτου θέλει ἀναπληρώσει τῶν θυρίδων τὴν ἔλλειψιν.

Τὰς πλέον κρυπιάς τῆς ψυχῆς διαθέσεις φανερόνει πολλάκις ἢ πόσις τοῦ οἴνου, ὡς τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ γνωστὴ εἰς ὄλους παροιμία. «Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια».

36

ΕΛΠΙΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΣ

Ὑβρίζειν ὁ Φόβος τὴν Ἐλπίδα, ὡς αἰτίαν νὰ τὸν ὀνομάζωσιν οἱ ἀνθρώποι πολλάκις Μάταιον. Ὑβρίζειε πάλιν ἡ ἐλπίς τὸν

φόβον, ὡς αἴτιον νὰ τὴν ὀνομάζωσι *Ματαίαν*. Ἐγὼ, ἔλεγεν ὁ φόβος, προφυλάττω τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰς δυστυχίας. Ἐγὼ, ἀντέλεγεν ἡ ἐλπίς, τοὺς παρηγορῶ εἰς τὰς δυστυχίας των, καὶ εἰς ἐπιχειρήσεις μεγάλων πραγμάτων τοὺς θαρρύνω. Τοὺς πλανᾷ ὡς μάγισσα, ἐφώναζεν ὁ φόβος πρὸς τὴν ἐλπίδα. Βασανίζεις, ἀπεκρίνατο θυμωμένη ἡ ἐλπίς, ὡς σκληρὸς τύραννος, τὰς ψυχὰς των, καὶ τὰς κατασταίνεις ἀνάνδρους. Παροῦσα κατὰ τύχην ἢ φρόνησις; Τί σᾶς ὠφελεῖ, τοὺς εἶπε, νὰ ὑβρίζεσθε χωρὶς ἀνάγκην; Εὐκόλον εἶναι καὶ εἰς εἰρήνην νὰ ζῆτε συναλλήλους, καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ παύσετε νὰ παραπονῶνται διὰ ματαίαν ἐλπίδα, ἢ διὰ μάταιον φόβον, ἐὰν ἀκούσετε τὴν συμβουλὴν μου ταύτην· μήτε σὺ φόβε, μήτε σὺ ἐλπίς, μὴν ἐμβαίnete τὸ ἐξῆς χωρὶς τὴν συνοδείαν μου εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Μόνος ὁ φρόνιμος ἐξεύρει πότε πρέπει νὰ ἐλπίζῃ, καὶ πότε νὰ φοβῆται.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ἡ Κοραῖς ἐδημοσίευσεν τοὺς Μύθους τούτους ὑπὸ τὰ ἀρχικὰ γράμματα Ζ. Α. ὡς ἀνήκοντας εἰς ἄλλον, προτάξας τὴν ἐξῆς παρατήρησιν: «Αὐτοὶ ἦσαν ἑκατὸν πενήκοντα τὸν ἀριθμὸν, συνθεμένοι ἀπὸ φίλον. Μετὰ πολλὰς δεήσεις, καὶ μετὰ συνθήκην νὰ μὴ τὸν ὀνομάσω, μόλις ἐπέισθη νὰ μετὰ συγχωρήσῃ νὰ διαλέξω ἐξ αὐτῶν ὀλίγους τινάς».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ Ν Ω Μ Α Ι

- Ἄγωγή 67.
Ἄδελφοί 111.
Ἄδοξον ἔθνος 54.
Ἄκινήσια 19.
Ἄμαθεῖς καὶ σπουδαῖοι 39.
Ἄμαθία 76.
Ἀναγέννησις 13.
Ἀνατροφή 16, 56, 72, 85, 94, 99.
Ανεξαρτησία 9.
Ἀνθρώπινον πνεῦμα 64.
Ἄνθρωποι 115.
Ἀπαιδευσία 87.
Ἀπαίδευτοι 21.
Ἄπιστεῖν (Μέμνασ') 8.
Ἀπώλεια 65.
Ἀργία 97.
- Βάρβαροι 12.
Βιβλία 80.
Βίου (Πάλη τοῦ) 29.
Βίου (Τέχνη τοῦ) 10.
Βραβεῖα 92.
- Γαλλία 105.
- Γάμος 66.
Γῆρας 14, 98, 116.
Γλῶσσα 20, 35, 95, 112.
Γλῶσσα (Ἔθνος καὶ) 37.
Γλώσσης (Δύο ἄκρα τῆς) 38.
Γλώσσης (Νεκρανάστασις τῆς) 36.
Γλωσσῶν (Μόρφωσις τῶν) 26.
Γραμματική 24, 43,
Γυμνότης 23, 114
Γυναικεία σεμνότης 11.
- Δεισιδαιμονία 81.
Δίαιτα 104.
Δίκαιον 59.
Δικαιοσύνη 6.
Δόξα 53, 109.
Δράματος (Προσόντα τοῦ) 34.
Δυστυχία 15.
- Ἐλεημοσύνη 52.
Ἐλευθερία 3.
Ἐπαινοὶ 40, 91.
Ἐπιστῆμαι καὶ γράμματα 60.
Εὐδοξία 102.

Εὐνομία 100.	Ρητορική 47.
Ζωή 18, 103.	Σαφήνεια 46.
Ἦδοναὶ 69.	Σοφία 74, 83.
Ἦθη 70.	Στίχος 48.
Θαύματα 58.	Στυλίτης 117.
Θρησκεία 2.	Συγγραφεὺς 25.
Ἰσονομία 5.	Σχολεῖα 78.
Κακία 68.	Σῶμα καὶ ψυχὴ 61.
Λέξεων (Ἐκλογή) 49.	Τέκνα 82.
Μανία 62.	Τέχνη 45.
Νέους (Πρὸς τοὺς) 30.	Τόνος 22.
Νηστεία 106.	Τουρκοκρατία 17.
Νόμοι 110.	Τύραννοι 4.
Νόσος 44.	Τύχαι 101.
Οἴησις 86.	Υγιεία 96.
Πάθη 7, 31, 74, 79.	Υπερήτης 84.
Παιδεία 42, 63, 71, 90.	Υπόκρισις 84.
Παιδεία (Διπλῆ) 28.	Ὑψος 27.
Πεσταλότης 50.	Φίλοι 33.
Πλοῦτος 1, 51.	Φιλοσοφία 93.
Πλούτου (Χρῆσις τοῦ) 32.	Φιλοσοφῶν (Ἀληθῶς) 55.
Πολιτεία 113.	Φιλοτιμία 89.
Πολιτισμὸς 57.	Φῶς 41.
	Φῶτα 107.
	Χαρακτῆρες (Τετράγωνοι) 88.
	Ψευδοσοφία 77.
	Ψυχὴ 73.

ΜΥΘΟΙ

- Ἴππος καὶ γάδαρος 1.
 Σκύλοι ἀδελφοὶ 2.
 Ποντικῶν συμβούλιον 3.
 Ἀλώπηξ καὶ ἀηδὼν 4.
 Λέων καὶ γάδαρος 5.
 Ποντικός πλεονέκτης 6.
 Ἀράχνη καὶ μυῖα 7.
 Αἰγίδια καὶ πρόβατα 8.
 Λύκος καὶ πρόβατον 9.
 Ἀλώπηξ καὶ λύκος 10.
 Λύκος γέρον 11.
 Ἐλαφος καὶ σκύλος 12.
 Ἀσπάλαξ 13.
 Ὕαινα καὶ λέων 14.
 Τίγρις καὶ λέων 15.
 Ἐλέφας καὶ σκύλος 16.
 Ἐλέφας καὶ χοῖρος 17.
 Μυῖα καὶ μέλισσα 18.
- Πίθηκος καὶ σκύλος 19.
 Βοσκοῦ παιδάριον 20.
 Τὸ δισσάκιον τοῦ Αἰσώπου 21.
 Χρεωφειλέτης καὶ δανειστής 22.
 Οἰκοκύριος καὶ κλέπτης 23.
 Ἥλιος καὶ σελήνη 24.
 Μέθυσος πατὴρ καὶ υἱὸς 25.
 Γυνὴ φίλανδρος 26.
 Νέος ἄσωτος 27.
 Δοῦλος κενόδοξος 28.
 Μήτηρ καὶ υἱὸς 29.
 Φιλάργυρος 30.
 Ναυάγιον δύο ἀδελφῶν 31.
 Διδάσκαλος καὶ μαθητὴς 32.
 Χωρικός ταξειδιώτης 33.
 Κλέπτης φωτοβέστης 34.
 Οἶνος κρυφιογνώστης 35.
 Ἐλπίς καὶ φόβος 36.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΑΙΩΝ

ΣΕΙΡΑ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΑΙΩΝ

1. Ὁ Οὐρανός Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ
2. Ἡ Ἐκκλησία μας Δ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
3. Ἡ Γῆ τοῦ Πυρός Δ. ΒΙΚΕΛΑ
4. Ὁ Ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμά του Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
5. Τὰ ὠφελιμώτερα πτηνὰ τῆς Ἑλλάδος Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ
6. Ὁ Στρατιώτης Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
7. Ὁ ὕλικὸς κόσμος Α. ΔΑΜΒΕΡΓΗ
8. Τὰ Καθήκοντα τοῦ πολίτου Ε. ΛΥΚΟΥΔΗ
9. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, μέρος Α' Δ. ΜΕΛΑ
10. Ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν 19^{ον} αἰῶνα Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
11. Ὁ κῆρ Σίμος Κας Α. Ο.
12. Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν Χ. ΤΣΟΥΝΤΑ
13. Αἱ Μέλισσαι ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
14. Ἡ Αἴγυπτος Κ. Σ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ
15. Ἡλιος, ζωὴ καὶ κίνησις Π. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ
16. Τὰ ἑλληνικὰ γράμματα Δ. ΒΙΚΕΛΑ
17. Νοσήματα καὶ μικρόβια Β. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
18. Ὁ Γεωργός Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
19. Ὁ Κολόμβος Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
20. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, μέρος Β' Δ. ΜΕΛΑ
21. Ὁ Χαρακτήρ Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ
22. Ἡ Βασίλισσα Βικτωρία * *
23. Ὁδηγὸς τῆς οἰκοδοσεποίνης Κας ΕΙΡ. Δ.
24. Ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, μέρος Α' Σ. Π. ΛΟΒΕΡΛΟΥ
25. Μάρτυρες τῆς ἐπιστήμης Κας Α. Α.
26. Ἡ Ρωσία Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ
27. Ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, μέρος Β' Σ. Π. ΛΟΒΕΡΛΟΥ
28. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
29. Τὸ Δένδρον Δ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ
30. Ἱστορία ἐνὸς πλουσίου Α. ΜΑΤΕΣΙ
31. Αἱ πρῶται βοήθειαι Θ. ΦΛΩΡΑ
32. Ὁ μικρὸς Πλούταρχος, μέρος Γ' Δ. ΜΕΛΑ
33. Ἀνέκδοτα ζώων Κας * *

ΣΕΙΡΑ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

34.	Τὰ ἄνθη	Θ. Δ. ΧΕΛΔΡΑΪΧ
35.	Βενιαμὴν Φραγκλῖνος	**
36.	Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	Σεβ. ἐπισκ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ
37.	Αἱ ὄρνιθες	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
38.	Αἱ Γειτόνισσαι	Κας Α. Ο.
39.	Τὸ γάλα	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
40.	Οἱ Ἀργοναῦται	ΜΙΧ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
41.	Ὁ καθαρὸς ἀήρ	Δ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ
42.	Οἱ Τρεῖς Μεγάλοι Ἱεράρχαι	Α. ΔΙΟΜ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
43.	Οἱ Μετανάσται	Ε. ΛΥΚΟΥΔΗ
44.	Ὁ Οἶνος	Σ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ
45.	Τὸ κράτος τοῦ πλοῦτου	Γ. Μ. ΜΑΡΙΝΟΥ
46.	Οὐάσιγκτων	Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
47.	Ὁ Μεταξοσκώληξ	Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
48.	Ἀνακλύψεις τοῦ 19 ^{ου} αἰῶνος	Κ. ΜΕΛΑ
49.	Τὸ Βρέφος	Μ. ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΥ
50.	Φρειδερίκος ὁ μέγας	Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
51.	Ἀποταμιεύσεις	Σ. ΔΟΒΕΡΑΟΥ
52.	Ὁ Καπνός	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
53.	Ἡ Σουηδία	Δ. ΒΙΚΕΛΑ
54.	Τὸ Ψάρευμα	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
55.	Ἱστορία τῆς μετάξης	Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
56.	Ἡράκλειος	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
57.	Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας	Δ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
58.	Τὰ Μεταλλεῖα	Ι. ΔΟΛΑΝΙΔΟΥ
59.	Ἐκ τῶν ἠθικῶν τοῦ Πλουτάρχου	Γ. ΜΗΟΥΚΟΥΒΑΛΑ
60.	Ἡμερολόγιον ἐρημίτου	Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
61.	Ἡ μακροβιότης	Γ. ΛΑΜΠΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
62.	Συλλογαὶ φυσικῆς ἱστορίας	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
63.	Ἡ Ἰταλία	Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ
64.	Τὰ Θηρία	Κας Α. Ο.
65.	Πειράματα φυσικῆς	Β. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ
66.	Ἄσωτοι νιοί	Κας ΙΟΥΔ. Ν. ΚΑΡΟΛΟΥ
67.	Ἡ Ὅρασις	Ν. Μ. ΚΑΛΑΒΡΟΥ
68.	Ὁ Μικρὸς κτηνοτρόφος	Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
69.	Ἡ Εὐτυχία	Α. Π. ΠΟΛΥΜΕΡΗ
70.	Γεωλογία	Γ. Π. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑ
71.	Ἰουστινιανός	Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
72.	Γυμναστική	Ι. ΧΡΥΣΑΦΗ
73.	Ὁ Πεσάλότηξ	Ι. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
74.	Ἡ Γῆ	Π. Ε. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ
75.	Οἱ Τυφλοί	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
76.	Οἱ Ἀγῶνες	Α. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
77.	Ἐορταστῆς	Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΕΙΡΑ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

78. Ἡ Φυματίωσις Δρος ΚΝΩΠΦ
79. Ἡ τομὴ τοῦ Σουέξ Γ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ
80. Ὁ Αὐτοκράτωρ Διογένης ὁ Ρωμανός. Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
81. Ὁ μικρὸς Κτηνίατρος Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ
82. Τὸ ἄλας Κ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
83. Ὁ Κοραῆς Χ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
84. Τὸ ἔργον τοῦ Παστέρ Μ. ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΥ
85. Ἡ Ζωγραφικὴ Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΥ
86. Ὁ Κυνηγός ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ
87. Ἀμερικὴ καὶ Ἀμερικανοὶ Ν. ΓΚΟΡΤΖΗ
88. Ἡ Ἐλαία Σ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ
89. Ναυτικὴ ὑγιεινὴ Θ. ΦΛΩΡΑ
90. Αἱ Ὄρησκείαι Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ
- 91-92. Ὁ Καποδίστριας (διπλοῦν) Δ. ΒΕΛΕΛΗ
93. Τὸ Ἐμπόριον Σ. ΘΕΟΧΑΡΗ
94. Ἐθνικοὶ εὐεργέται Π. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ
95. Τὰ Λουτρά Γ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΝΟΠΟΥΟΥ
96. Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα κατὰ τοὺς
χρόνους τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ
97. Ὁ Λαχανόκηπος Σ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ
98. Χρονολογίαι τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας. Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
99. Χρονολογίαι τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ
Νέας Ἱστορίας Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
100. Ἀπάνθισμα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Δ. Βικέλα

~~~~~

Τιμᾶται ἕκαστον χαρτόδετον . . . . . Λεπτὰ 40

Διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ ἐξωτερικὸν . . . . . Λεπτὰ 50

ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΡΑΪΣΚΑ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α

- ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΤΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ κατά τὸν Ἄγγλον στρατηγὸν Μπάδεν-Πάουελλ μετ' εἰκόνων . . . . Δεπτ. 0.80 (ταχυδρ. 0.20).
- Η ΔΩΓΗ: ΣΩΜΑΤΙΚΗ, ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ, ὑπὸ Ἑρβ. Σπένσερ κατά μετάφρ. Δ. καὶ Π. Λασκάρως. Σελ. 272 μετὰ τῆς εἰκόνης τοῦ συγγραφέως. . . . Δραχ. 1.50 (ταχυδρ. 0.40).
- ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΔΙΨΑΣΜΑΤΑ μετ' εἰκόνων ὑπὸ Ραϊνόλδου Δημητριάδου. (Ἐκδόσις δευτέρα). Δεπτ. 0.60 (ταχυδρ. 0.15).
- ΧΩΡΑΙ ΚΑΙ ΛΑΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ μετὰ χάρτου αὐτῆς ὑπὸ Γεωργίου Σωτηριάδου . . . . Δεπτ. 0.80 (ταχυδρ. 0.20).
- ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΩΨΑΛΤΗΝ κατ' ἐκλογὴν . . . . Δεπτ. 0.60 (ταχυδρ. λεπτά 0.15).
- ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ μετ' ἐπεξηγηματικοῦ κειμένου . . . . Δρ. 1.— (ταχυδρ. 0.25).
- ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ὑπὸ τοῦ Δρος Δ. Κ. Ἑσσελιγγ κατὰ μετάφρασιν Σ. Κ. Σακελλαροπούλου :
- Τεῦχος πρῶτον . . . . Δεπτ. 0.80 (ταχυδρ. 0.20).
- Τεῦχος δεύτερον . . . . Δεπτ. 0.60 (ταχυδρ. 0.15).
- Τεῦχος τρίτον . . . . Δεπτ. 0.80 (ταχυδρ. 0.20).
- ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ὑπὸ Α. Βενεδέττη, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ :
- Τεῦχος πρῶτον . . . . Δεπτ. 0.80 (ταχυδρ. 0.20).
- Τεῦχος δεύτερον . . . . Δεπτ. 0.60 (ταχυδρ. 0.15).
- ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ὑπὸ Χ. Ἀρνίνου . . . . Δεπτ. 0.80 (ταχυδρ. 0.20).

ΠΡΟΣΕΧΩΣ :

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46